

BUDAPESTI CZÉGEK.

Fényképezeti készülékeket

működvelők számára, legújabb uti távosöveket kitűnő szemüvegeket és orrosipeteket, megvizsgált maximál-láshőmérőket, Aneroid (légszámológó) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI és Társa Budapest.

Toronyórákat

legelőbban, legújabb és legjobb készíti:

Mayer Károly L.
 óragyára,
 Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
 Képes árjegyzéket bérmentve.

KERTÉSZ TÓDOR

bel- és külföldi műiparárak raktára.
 BUDAPEST
 Dorottya-utca 1. sz.
 Kiváratra új nagy képes árjegyzéket bérmentve küld.

Legelőbb ezüst!

A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi ezüstöt eladó, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve fölfebb. Ugyiszint aranyeműket, drágaköveket és órákat, a legelőbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.

HEUFFEL,

Koronaherceg-utca 7, az udvarban balra.

Az 1890: XIV. törvényozikk alapján létesített

MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V., nádor-utca 4. sz.

Teljesen befizetett részvénytőke 5,000,000 frt.

V-VI. ker. főkosztály Podmaniczky u. 2. (Váci-körút sarkán.)
 VI-VII. k. főkosztály Teréz-körút 2. (Király-utca sarkán.)

TESTORY ÉS FIA

Váci-utca 24. BUDAPEST, Váci-utca 24.
 a nagy Kristóf átellenében.
 Alapított 1805-ben.
 Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmű- és bőrárúk főraktára.

Hoffmann és Schlosser

butorkereskedők, kárpitosok és díszítők
 BUDAPESTEN,
 IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet,
 (a Neruda-féle üzlet melletti palota).
 Képes árjegyzékeket ingyen és bérmentve.

LATZKOVITS A.

(Budapest, váci-utca 22)

specialis készítője jó szabású férfi-ingeknek dúsz választék francia és angol férfi-divat- és finom szövött áru cikkekben.

FOGAK

egyenként, ugymint egész fogsorok, rágáshoz használhatóak, légnymás vagy rugóval, 10 évi jótállás mellett, bámulatlan olcsó árakon készíttetnek. Katonatisztek, tisztviselők és színészeknek 40%-kal olcsóbb.

Fogspecialista KOÓS M.,
 Kerepesi-ut 34., a Rókus-kórházzal szemben.

29. SZÁM. 1893.

BUDAPEST, JULIUS 16.

40. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltétel: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
 POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt
 félévre 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.-
 félévre 2.50

Külföldi előfizetésekre a postafizetés megfizetésétől vitelidő is eszandó

A RHÉDEYEK.

A TECK VIKTÓRIA hercegnő házassága alkalmából feljuttat érdeklődéssel fordulunk az ősi, hazánk történetében egykor oly kiváló szerepet vitt Rhédey család felé, a melyből Klaudia, Württemberg hercegné is származott, kinek unokája most a leendő angol trónörökös nejevé lett.

Ez ősi magyar család történetére vonatkozólag lapunk egyik előbbi számába közöltünk már néhány adatot, most pedig részletesebben ismertetjük a család eredetét a szerint a mint azt az újabb búvárlatok kiderítették.

A Rhédey nemzetség eredete is, mint általában a legtöbb régi családé, az ősi régiség homályában, mondák, hagyományok ködében vesz el. Kétségtelen azonban, hogy a Rhédeyek abból az Aba nemzetségből erednek, melynek egyik tagja Magyarország királya is volt, 1041-től 1044-ig uralkodott, s Szent István testvérhugát bírta nőül.

Ezzel azonban nincs az mondva, — a mit a családi hagyományok tartanak, — hogy t. i. a család, Aba királytól egyenes ágon származnék le; a mi annyival is valószínűtlenebb, mert semmi nyoma sincs annak, hogy Aba Sámuel királynak ivadéka maradt volna.

Az Aba nemzetség különben igen nagy kiterjedésű volt, s a hagyományok szerint azon Ed nevű hun, vagy kun vezér volt az őse, a ki törzsével Kievnél csatlakozott a magyarokhoz. Még azt is mondja a hagyomány ezen Ed vezérről, hogy a Csaba fia, tehát az Attila unokája lett volna.

Béla király névtelen jegyzője írja, hogy Ed és a magyarokhoz csatlakozott másik kun vezér, Edomé, Árpád adományozásából nagy darab földet kaptak a Mátra vidékén; anyai kétség-

telen is, hogy a nemzetség ősi meglepedési helye csakugyan Heves és a szomszédos vármegyék voltak, hol örökjoggal nyert jószágait osztatlanul bírta.

Árpád-házi királyaink idejében gyakran szerepelnek e nemzetség tagjai, s közülök többen országos méltóságokat viseltek. Így pl. Demeter királyi főtárnok volt II. Endre alatt, Péter királyi udvarbíró 1280 táján, Omode pedig III. Endre idejében nádorságot viselt.

Idők folytán aztán a nemzetség tagjai nagyon elszaporodtak, kezdették az ősi birtokot felosztogatni; lassanként a nemzetségi kapcsolatok is felbomlott, s az egyes tagok külön családok alapítóivá lettek.

A Rhédey, Somosi, Berthóti, Budaméri, Omode, Szalánczi, Hedry, Tornay, Gagy, Kompolthy, stb. családok mind ezen ősi nemzetségből váltak ki.

A nemzetség azon ága, mely a Heves és Nógrád megyében fekvő jószágokat nyerte osztályrészül, a Rhédey nevet vette fel, s e névvel legelőször 1275-ben találkozunk.

A tulajdonképeni első Rhédey azonban, kiről történeti adatok is vannak, Mikocsa volt, a Mikó fia, 1339 táján.

I. Ferencz, ki 1552-ben részt vett Eger védelmében, lengyel főnemességet is kapott, s a Rhédeyek lengyel ágát ő alapította. Neje Széchi

Anna volt, a «múranyi Venus» széppapjának testvér hűga.

Ezen Ferencznek testvére, II. Pál, lett az erdélyi ágak ősapja, a melyből aztán Rhédey Klaudia is származott.

Ezen ág egyik tagja, I. János, kapta Bethlen Gábor fejedelemtől Erdő-Szentgyörgyöt adományul. A család ezen ága grófi címet is nyert 1744-ben.

Sok derek vitézt és államférfit adott a Rhédey család a nemzetnek századok folytán, de a legkimagaslóbb alak III. Ferencz volt köztük, ki rövid ideig Erdély fejedelmi székében is ült.

Rhédey Ferenczet, ki mint Bethlen János írja, — «virtu-sokkal minden főrendeket felülhaladott», 1657-ben választották meg fejedelemmé. Az önzetlen és nemes lelkű férfit azonban, nehogy az ellenpártiak talán a polgárháború vérszínét is kitegyék az országot, már a következő év elején lemondott a fejedelemségről.

A közügyektől mindamelllett sem vonult vissza, hanem továbbra is tevékeny részt vett Erdély sorsának intézésében, s Apaffi Mihálynak egyik legbefolyásosabb tanácsadója volt.

Nagy jótékonyágáról tanuskodnak tetemes hagyományai, melyeket egyebek közt a szathmári, sárospataki, és debreczeni

Egykorú arcképek után rajzolta R. Hirsch Nelli.

GRÓF RHÉDEY KLÁUDIA.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémöntvényeket

építkezési és gépészeti czélokra vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipeket, készülékeket a

belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési cikkekkel. — Zsilipeket

bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez,

czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsiakat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és minden-

174 nemű zúzógépek. 132. sz.

BERÉNYI HENRIK

női ruha készítői terme.
 Budapest,
 Kristóf-tér 6. sz.,
 ezélt József-tér 14.
 Nádor-utca sarkán.

Uj szab.
closet-ülések,
 légmentesen zárva, zománczozott öntővas-csészével; megájtól léghuzamot és ártalmas kigőngölést nyitott áruvácszékkel. Fényezet ölédeszkával 10 frt. Utánvétel küldetik a készítő által
WOLF SOMA
 budapesti vasútor-nyári raktára, Dorottya-u. 2/e.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

TANULMÁNYOK.

A magyar ifjúság és a művelt közönség számára.

Irta

Szitnyai Elek.

Ára füzve 1 frt o. 6.

SCHLICK féle vasöntőde és gépgyár részv.-társ. BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: Városi iroda és raktár: Fiók-raktár:
 VI. külső váci-út. Podmaniczky-utca 14. Kerepesi-út 77.

Gőz- és járgány-cséplőkészületek,

számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,

mélyítő és egytetemes acél-ekék, 5150

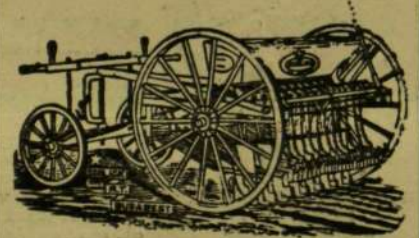
(eredeti SCHLICK- és VIDATS-féle

egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,

Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépek,

Takarmánykészítő gépek, darálók, őrlőmalomok és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kéveztető és marokrakó arató-gépek és fűkaszázó gépek, szállító mezél vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legutányosabb árak.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Az «Olcsó Könyvtár» legújabb megjelent füzeté.
 324. sz.

A KAPI-VÁR.

Történeti vigjáték három felvonásban.

A m. tud. Akadémia által a Gróf Teléki-alapítványból száz arannyal jutalmazott pályamű.

Irta

GABÁNYI ÁRPÁD.

Ára füzve 40 kr.

MATTONI-FÉLE ERZSÉZSÓSFÜRDŐ BET BUDAPEST-KELENFÖLD

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserű források. Ivó és fürdőgyógyimód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitűnő eredménnyel alkalmazhatók: 1. Bármínó okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál; 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; 3. Női körüli és hasbántalob után visszamaradt izadmányoknál; 4. A méhnek helyzetváltozások, nemkülönbön agának által előidézett izgatottsági tüneteinél; 5. Hurutos állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál; májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Kőszénnyél, stb.

FÜRDŐORVOS: Dr. BRUCK JAKAB,
 az orsz. közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges felvétel, fél órányi a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társasági-közlekedés.

A kocsi állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágosításal szívesen szolgál

Mattoni és Wille
 Budapest.

iskolának, valamint a kassai és szathmári református egyházaknak tett.

Meghalt e kiváló férfiú 1667-ben Huszton, hol élete utolsó éveiben lakott.

Ezen fejedelmi férfiú, valamint a gr. Rhédey Klaudia arcképét mutatjuk most be olvasóinknak, néhány, a Teck hercegi család birtokában levő, magyar vonatkozású tárgy rajzával együtt, mely rajzokat Felbermann úrnak, a londoni „Life” szerkesztőjének szívessege folytán közölhetjük, ki is azokat Teck herceg engedélyéből „A mi jövőendő királynénk” című angol művében szintén közli.

Az egyik képkönyvön látható kard hajdan a Rhédey Ferenc fejedelemé volt, ki is azt az akkori szultántól kapta ajándékba. Övé volt az ezüsttel művésziül és gazdagon kiveret pisztoly is, nemkülönben a japáni diszitű karszék, a mellette álló két óriási vázával együtt.

A két, rendkívül nagy gyöngyből álló fülbevalót Rhédey fejedelem ajándékozta hajdanában feleségének. Ez ékszerekhez értekes családi hagyomány fűződik. Nevezetesen, a fejedelemné kétségbe vonta, hogy e rendkívüli nagyságú gyöngyök valódiak lehessenek, mire Rhédey az egyikből kardjával levágott egy darabot. Innen származik aztán az egyik fülbevalónak rajzunkon is látható csorbasága.

Ezen nagybecsű ősi ékszereket Teck hercegné viseli, de csakis különös ünnepélyes alkalmakkor.

Bemutatjuk még egyúttal egy díszes, nagy ezüst-tál rajzát is, mely hajdanában a hatalmas Bánffyé volt. Bánffy közel rokonságban állott a Rhédeyekkel, s e révén kerülhetett a tál ezen családhoz, később pedig Teck hercegekhez, s most a többi emléktárggyal együtt, a white-lodge-i kincstár ékességei közé tartozik.

Gróf Rhédey Klaudiának, a fia, Teck herceg birtokában levő olajfestésű arcképe után készült másolaton kívül még két arcképet közöljük, melyeknek eredetije Erdőszentgyörgyön maradtak fenn, s lapunk egy barátja volt szíves a „Vasárnapi Ujság”-nak beküldeni.

Gróf Rhédey Klaudia férjének, Württemberg hercegné arcképeit a király őfelsége bécsi hitbizományi könyvtárában levő eredeti metszetek után közöljük.

WÜRTTEMBERG SÁNDOR HERCEGE.

Ezen, Magyarországon egykor oly népszerű hercegről, ki neje, gróf Rhédey Klaudia révén magyar főúri családokkal is rokonságba jutott, egyik előbbi számunkban közöltünk már néhány életrajzi adatot, melyeket most, midőn alkalmunk van több, a hercegre vonatkozó képet bemutatni, az alábbiakban kiegészítünk:

Württemberg Sándor, ki 1804-ben, szeptember 9-én született, Lajos württembergi herceg fia volt, II. Frigyes utolsó választó fejedelemnek pedig unokaöccse. Ezen Frigyes volt az, a ki 1806-ban a württembergi királyi címet felvette. Károly, a pár évvel ezelőtt elhunyt württembergi király pedig unokaöccse volt Sándor hercegné, a mennyiben ennek nővérétől, Paulinától, született.

Sándor herceg Württembergben töltött rövid katonai szolgálat után, még nagyon fiatal korában átlépett az osztrák hadseregbe, hol rendkívül gyorsan haladt elő, úgy, hogy már alig 40 éves korában tábornokságig vitte. 1850-ben a Bécsben állomásozó 11-ik huszárezred tulajdonosa lett, mely 35 éven át viselte az oly híressé és népszerűvé lett Württemberg nevet.

Mint tábornok az 1859-diki hadjáratban is részt vett, hol a 16-dik hadtestet vezényelte. A következő évben azonban, mint lovassági tábornok, nyugalomba lépett Sándor herceg, s

ez idő óta részint Bécsben, részint pedig Grácban, boldog házasságának egykori színhelyén élt.

A herceg magas, erős természetű ember volt, s vidám természetű, szókimondó.

E derék, népszerű herceg 1885-ben, június 4-én a tufferi fürdőben, majdnem 81 éves korában halt meg.

Élete utolsó évében, 1885-ben készült arckép után.
WÜRTTEMBERG SÁNDOR HERCEGE.

Közöljük itt Sándor herceg különböző korából való képein s neje, gr. Rhédey Klaudia arcképein kívül a gráci kastély rajzát is, melyben oly boldog családi élet folyt egykor, míg a Klaudia halála gyászba nem borította az előbb oly vidám napokat látott esarnokokat. Ez a kastély egy külvárosi parkban fekszik. A herceg lakosztálya a földszinten volt, a hercegné pedig gyermekeivel az emeletet foglalta el. Antal, a régi, hű, magyar szolga, szintén a földszinten lakott a herceg szobájával szemben.

Csoportképünk eredetije 1833-ban készült, azon alkalmából, midőn a herceg a József nádor nevet viselő 2-ik huszárezredtől a Vilmos württembergi király nevet viselő 6-ik huszárezredhez ezredparancsnokul lón áthelyezve.

A kép felső részén balról jobbra a következő 6-ik huszárezredbeli tiszték láthatók részint díszben, részint pedig szolgálati egyenruhában: Huszty István, Németh Lajos, Dubravay Tamás kapitányok, gróf Meraviglia Ernő őrnagy, Württemberg Sándor herceg ezredes, Lichtenstein Károly herceg őrnagy, gróf Hadik Gusztáv, Lázár Miklós és Millió Péter kapitányok.

Ezen csoport alatt a középen láthatók a Szent-István templomtól balra: báró Bothmer Károly, Rudics Antal, Brovne Ferenc és báró Hacke Károly főhadnagyok, a Szent-István templomtól jobbra Löwenstein Agoston herceg hadnagy, Sujánszky Antal főhadnagy és báró Zóbel Ferenc főhadnagy.

Az utolsó sorban balról jobbra: Ehrenberg Jeromos, gróf Wolkenstein Antal, Szereday Antal hadnagyok, Dubravay Pál főhadnagy, Pfannschmid Gyula, Hainz Albert, Hertelendy Miklós, Aman Ferenc, Rakovszky Samu hadnagyok és Szájbely Ferenc főhadnagy.

Ezek közül Sujánszky Antal főhadnagy, Hertelendy Miklós és Pfannschmid, utóbb Zsedényi Gyula hadnagyok léptek át 1848/9-ben a honvéd-hadseregbe, Pfannschmid azonban 1849 február havában a bányavárosok körüli táborozás alkalmával Schlick seregébe ment át.

Ugyanezen 6-ik huszárezredben, mely Vilmos württembergi király nevet viselte, szolgált 30-as években, mint főhadnagy dandár-segéd, Lenkey János 1848/9-ki honvédtábornok. Lenkey arcképe azonban nincs meg a képesoportozaton.

A József nádor nevet viselő 2-ik huszárezredben, melynek József nádor halála után Agost hannoverai király lón a tulajdonosa, s a melynél Württemberg Sándor herceg 1833-ig volt, szolgált 1834-ben: mint kapitány Vécsey Károly 1848/9-ki honvédtábornok, mint főhad-

nagyok Nagy-Sándor József 1848/9-ki honvédtábornok és Pigetty Gusztáv honvéd ezredes s mint hadapród, Medveczy Béla honvéd őrnagy. 1833-ban ez ezred Stiriában Radkersburgban állomásozott, míg a 6-ik huszárezred ugyanakkor Auszterlitz morva városból Bécsbe lón áthelyezve.

A YORKI HERCEGEK.

Az angol királynő unokájának és leendő trónörökösének, a yorki hercegnek, esküvője alkalmával nem érdektelen fölemlitenünk, hogy ezt a címet előtte még csak tizenegyen viselték Angliában s közülök négy lett királylyá: IV. Eduárd, VIII. Henrik, I. Károly és II. Jakab, különben azonban kettő kivételével mindmegannyiszor jött játszott az angol történetben. Ötszáz év alatt, mióta ez a cím fennáll, a yorki hercegek mind az öt uralkodóház (yorkok, lancasterek, tudorok, Stuartok és hannoveriak) tagjai közül kerültek ki s az elsőket egyúttal cambridgei grófoknak s a későbbieket Albany hercegeknek is nevezték. Legnevezetesebb azonban a yorki hercegek történetében az, hogy az ő trónkövetelésük idézte elő a legnevezetesebb angol polgárháborút, melyet a történelem fehér és piros rózsá harczának szokott nevezni.

A legelső yorki herceg Langley Ödön, III. Eduárd ötödik fia volt. Eduárd királyt hét fiával áldotta meg a sors s 1341 június havában, midőn az ötödik fia született, a király külön parlamentet hívott össze, melyen az új szülöttnek cambridgei gróf címet adtak s bátyjának Lionelnek, clarencei és lancasteri herceg címet. (Tehát a clarencei herceg cím, melyet a mostani völégény bátyja is viselt, ugyanebből az időből ered.) Ödön herceg Franciaországban háboruszkodott, hol Lionel bátyjával együtt meg is nősültek. Péter kasztiliai király két leányát véve el. Midőn atyja meghalt, Ödön herceg az új királyt, Rikárdot, a belváros alkalmával erőlyesen támogatta s ezért kapta a yorki hercegi címet. Ezután még nagy szerepet játszott hazája történetében, 1399-ben egyideig országkormányzó is volt, később pedig épártolt törvényes királyától, úgy, hogy Rikárd bukásáért főképp őt lehet okolni.

A második yorki herceg Langley két fia közül az idősebb, Plantagenet Eduárd volt. Igen romlott ember, ki örökké konspirált, árulkodott, sőt gyilkosságokra is vetemedett. Midőn IV. Henrik mindezekért elhatározta, hogy címétől megfosztja és vagyonát elveszi, Eduárd látszólag magába tért s hűsége jeléül sógorát áldozta fel, később pedig háborúba ment s Agincourtban csatában esett el. Neje a portugáli király leánya volt, de gyermekük nem maradt s így a York herceg ezime fivérének egyetlen fiára, Plantagenet Rikárdra jutott. Rikárd, most III. Eduárd Lionel fiának egyenes utódja volt, míg az uralkodó Lancaster-láz a fiatalabb testvértől származott, trónkövetelőképp lépett fel s ezzel 1450-ben megkezdődött a fehér és piros rózsá harca. Rikárd idejéig nagy vagyon s előkelő összeköttetései nevelték. A trónkövetelő időközben békülékenyen is mutatkozott, a királytól különféle méltóságokat fogadott el, de végre is nyílt lett a háboruszkodás. 1460-ban York herceget elfogták s Margit francia királynő ösztönzésére meggyilkolták.

A háború azonban tovább tartott a meggyilkolt fiának March Eduárdnak vezetésével, ki a yorki hercegi címet is viselte. A herceg nagy diadalokat aratott s csakhamar IV. Eduárd név alatt királylyá lett. A yorki herceg címet második fia Rikárd öröklötte, ki azonban, — a mint költői művekben is sokszor meg van öröklítve, — bátyjával V. Eduárddal 11 éves korában a Towerben meggyilkoltatott nagybátyjúnak, Rikárdnak parancsára. Az összes yorki hercegek között ez a gyermek a legrokonszenvesebb, de egyszersmind a legszomorúbb sorsot ért alak.

Sokkal híresebb azonban utódja, Henrik yorki herceg. Ez az időközben kibékült yorki és lancasteri családok egyesüléséből származott s a meggyilkolt kis yorki herceg nővérének, Erzsébetnek és VII. Henrik tudor hercegnek második fia, ki később VIII. Henrik név alatt lett királylyá s híressé tette nevét sok felesége és az angol protestáns hitfelekezet megalapítása által.

Nem kevésbé híres az utána következő yorki herceg, Károly, I. Jakab király második fia, ki kezdetben, mint a skót hercegek általában, Albany herceg címet viselt, de atyja trónraléptekor, 1604-ben, yorki herceg lett s bár ekkor még csak négy éves volt, rendkívüli pompával avatattott fel nyilvánosan. Ebből a hercegből lett később Anglia királya, kit tudvalevőleg lefejeztek. Igen szomorú sorsa lett az utána következő yorki hercegnek is, Károly király második fiának, Jakabnak, ki ifjúságát fogságban és száműzetésben töltötte, s később is, midőn II. Jakab név alatt királylyá lett, igen rövid ideig uralkodhatott, s elűzetvén, bujdósóvá lett. A yorki herceg címet utána unokája, York bíbornok, a Stuartok legutolsó férfi ivadéka is használta, de jogahtalanul, mivel az angol trón ekkor már a hannoveriak birtokában volt.

A hannoveri királyi családból az első yorki herceg Agost Ernő, osnaburgi püspök, I. György király legfiatalabb fivére volt. Utána következett Eduárd Agost, III. György király fivérének, Frigyes Lewis walesi hercegnek második fia, ki mint tengerésziszt halt el 1767-ben gyermektelenül. Leghíresebb volt e családban a yorki hercegek közül Frigyes, III. György második fia, ki nagy érdemeket szerzett az angol katonaság rendezése körül, de kicsapongó életű volt, s ezért 1827-ben korán, gyermektelenül halt el. Azóta a yorki herceg címet 65 évig senkinek sem adták, míg egy évvel ezelőtt a walesi herceg második fia, György, a mostani völégény, nyerte el.

A yorki hercegeknek Teck Viktória hercegnő előtt csak hat izben volt neje, részint mivel többek nőtlenek maradtak, részint mert csak később házasodtak meg, midőn már magasabb címre tettek szert.

Az első yorki hercegné Izabella volt, a kasztiliai király leánya s Ödön herceg neje. Élete igen szomorú volt s 1394-ben halt el. A második yorki hercegné, Eduard neje, a portugál király leánya, nem használta a yorki hercegné címet, melyet Rikárd neje, Nevill Cecilia örökölt, kinek büszkesége s urhatnámsága okozta főképp a fehér és piros rózsá harcz kitörését. Maga nem juthatott trónra, de fejedelmi fényűnyel rendezte be udvarát s hét gyermeke közül kettő csakugyan király lett. Utána következett ezímen Mowbray Anna, habár ő csak a Towerben meggyilkolt yorki herceg-gyermek jegyese volt s még gyermekkorában elhunyt, két évvel völégénye meggyilkolása előtt.

Csaknem két évszázadon keresztül nem viselte ezután senki a yorki hercegné címet. Első volt e ezímen Jakab első neje, Hayde Anna, ki férje anyjának ellenzése folytán igen szomorú életet élt s igen korán halt el 1671-ben. Férje csakhamar másodsor nősült, elvevén az estei családból származó Beatrix Mária hercegnőt, ki, mint vallásos olasz nő, ellenszenvvel ment az angol herceghez, de híven kitartott mellette s száműzetését is átélve, 1718-ban halt meg.

A legutolsó yorki hercegné volt Friderika Sarolta, II. Frigyes Vilmos porosz király leánya, kit a Berlinben tanuló Frigyes yorki herceg 1791-ben vett nőül. A herceg kicsapongó természeté miatt csakhamar elváltak, de a hercegnő Angliában maradt s Weybridge mellett levő birtokán csaknem 30 évig élt (1820-ig) igen különös zárkózottságban, nagyon kedvelve az állatokat, s mindig sokat tartott maga körül. Ez a különöz nő volt Teck Viktóriának, a magyar grófnő unokájának, közvetlen előde a yorki hercegnő cím viselésében.

BESZÉLGETEK.

Beszélgetek, én lellem fényes álma,
Rólad mezők, rétek viráginak,
Suhogó rengeteg vén fái melán,
Hallgatva vállaimra hajlanak.
Harmat szemét emeli rám merengőn
Virág, fa, búmnak oka mi lehet?
S állok közöttük, mint az ág, a melyről
A szél lekoppja mind a levelet.

Epedve nézek napűtőre délre.
Falumnak képe enyegte velem.
Eszegő lellem izzik, ég a vgytól.
Ott, ott busong veled a szerelem.

Vén hárs, ifjúságunk öreg barátja
Bólint felém virágaid között.
Oh, látom arczod hervadó virágát.
Boldogtalan, könynyel mint öntözöl!

Hiába kérde, hallgat búsan a hir.
Sznogni rólad a szellő se mer.
Oh, mert szíved keservét elregejni
Nehéz követség, keserű teher.
Emészto búdról szólni ki merne?
Hol lelne hangot arra gondolat?
Nyelv elakadna benne, néma lenne.
Szív megszakadna egy jaj-szóval alatt.

Mert hogyha látogat az ég haraga:
Kegyetlenül zúg, pattog ostora!
Gyönyörködik rajt, szív ha vérben ázik,
Mint árva gyermek könnyűen mostoha.
Szétdúlt údvünk bús romjait virasztod.
Minden jel édes multakról beszél.
Jársz-kelsz közöttük élő fájdalomként,
Mint ősi lomb közt a bús esti szél.

Csillagatlan éjben gyászod sötétlik...
Fáj is nekem rezgő, fényes sugár.
Mogorva éjfel jöttét várva-várom;
Nem ijeszt nagy, bús némasága már.
Szivemre a mint ráborul, alatta
Föleged könnyre titkolt bánatom;
És arczomon végig, végig patakzik,
Minden könnyeseppedet megsiratom.

ESZEMBE JUTSZ.

Eszembe jutsz, arczát mikor pirulva
A hajnal föltakarja.

Eszembe jutsz, ha reggel édes ajkát
Madárka nyitja dalra.

Eszembe jutsz, ha izzó tűz sugári
A napnak délen égnek.
Eszembe jutsz, ha kéjes alkonyatban
Cseng a panaszos ének.

Eszembe jutsz, az éj lehe hajammal
Ha elbábrál enyelgve.
Eszembe jutsz, ha rétről édes illat
Száll loppva a szivembe.

Eszembe' vagy szomorú éjfélenként.
Fönn csillagok virrasznak.
Én vánkösomba rejtve mélyen arczom,
Még akkor is siratlak.

HOLLÓSY ISTVÁN.

A HUSZONÖT BIRKA.

Juhász-történet.

IRTA SZIVOS BÉLA.

Kullanes Péter teljes világ-életében juhászok mellett bojtárkodott, míg aztán végre Isten annyira vitte a dolgát, hogy maga is számadó lett a Bürgözdí ténssür nyája mellett, holott a többi bérén kívül, még huszonöt birka tartása is járt.

Különös jószág volt ez a Kullanes Péter huszonöt juha. Mikor úgy „első fűre” bele esett a nyájba a „vér”, a ténssüré tízelev-huszával is fordult fel, de a Péterének egy híja sem lett. A métyel, a tályog s más egyéb birka-nyavalya is rendesen kiszedegette a maga dézsmáját, de a Péter huszonöt juha mindig csak huszonöt maradt. Adott is pedig belőle el minden második-harmadik vásáron ötöt-hatot, de azért csak mindig ki volt ott a huszonöt.

Csodálatos dolog volt ez, csak a pandúrok is ne csodálkoztak volna rajta! De biz azokra sokszor rájuk esett a csodálkozás, kivált ha valamre egy-két birka eltévelyedett. Ilyenkor nem resteltek Péterhez kilogogni s mindenféle kíváncsi kérdéssel háborgatták a jámbort: hogy és mint, mikor, merre járt s másefféle; de hát mind híjába, mert a huszonöt birka mind egy szálig a Péter billogjában volt.

— „Igaz jószág ez, uram, — mondá önértel, — nem kellene nekem a másé, ha lapáttal hányának utánam sem!”

Csakhogy evvel a pandúr félével nem mindig könnyű boldogulni, s megesett biz az nem egyszer, sem kétszer, hogy gúmba kötötték az ártatlan Pétert s elvitték a komizásos elébe.

Hogy mi s mi nem esett ott, avval nem igen szokott Péter dicsekedni, mert hát szűk szavú ember volt; csak annyi bizonyos, hogy mikor visszakerült, egy-két nap törik-pálínkával ke-a hátát. De a huszonöt birka azért csak megmaradt.

Mikor ezt a komizárost agyonlőtték a betyárok a Besugi csárdánál, nem zaklatták olyan sokat a pandúrok jámbor Péterüket, hanem az is igaz, hogy sehol sem ettek annyi bárányhúst, mint az új komizároséknál, szüreten sem vág-tak le olyan kövér-űrt egyebűtt, mint ott. Beszél-ték ugyan suttymban, hogy tán Péter hordaná azt a bárányt meg űrit, de hát sok beszédnek sok az alja, hiszen a huszonöt birka mindig meg-volt egy szálig, sőt ha a ténssür lábatlankodásá-tól nem kellett tartani, felszaporodott biz az olykor harminczra-negyvenre is.

Ezenkívül olyan tulajdonsága volt ennek a csapat birkának, hogy mindig két annyi tejet adott, mint a ténssüré, gyapja meg sokszor hárommennyi is lett, a legelőn pedig szépen fel-tudta a legjobb helyeket keresni, s midőn a ténssürének majd a csontjához száradt a bőre, a huszonötön akkor is csak úgy rengett a faggyú.

Igy aztán nem esoda, ha Péter hét vármegyé-ért sem cserélte volna el birkait. Különben is a nyáj volt előtte minden, a többi csak ráadás. Első a világon a birka, második ő, harmadik a számar, negyedik — mikor nem veszkezik! — a felesége; más egyéb ezután következik! Így állapí-totta meg Péter a sortrendet, mikor úgy botjára könyökölve, óra száma mozdulatlanul elmél-kedett a nyáj szélén.

És mégis egyszer bekövetkezett az a hihet-len, hallatlan eset, hogy a huszonöt birka elfogyott; el, végképen, még pedig a Péter saját akaratából.

Mi vihette Pétert erre? Annak már csak nagy dolgoknak kellett lenni!

Hát az is volt; a mi nem minden nap törté-nik, mert hiszen különben nem is ment volna rá a huszonöt birka.

A csodálatos dolog így esett:

Szemet vetett Péter a harmadik szomszéd uraság nyomására, de különösen a „Boszorkányos”-ra, mert ott sűrű, székes, apró szálu fű szokott nőni, a mit nagyon szeret a birka, s el is határozta, hogy mihielyt szerét ejtheti, meg-ecapatja a nyájjal egy pár éjszaka. Csakhogy az uraság gulyásai éjjelenként mindig azon a táj-akon legeltettek, s nem lehetett miattok bitan-golni, mert nyilván ott maradt volna egy pár űrű. Végre azonban nagy nehezen eltágtultak a gulyások, s valamerre, egy távoli dűlőre vet-ték magukat.

Nosza Péternek sem kellett több. A mint meg-sejtette, hogy nincs veszedelem, mihielyt beeste-legett, leszedte a vezér űrűk kolompjait s szép csendesen megindított a tilos felé.

Ez a „Boszorkányos” mintha csak bitango-lásra lett volna teremtve. Két oldalról egy kákás mocsár kerítette, a melyen a birka át nem tudott volna menni, a harmadik felől pedig, a hol a posvány két ága majdnem összeért, egy lapos domb zárta el az utat, a honnan jól szemmel lehetett tartani a legelésző jószágot, meg a csösz-vagy más ilyes hivatlan vendéget is. A domb te-tején egy régi templom romja küzdött az enyé-szettel. Csodálatos, hosszú, keskeny ablakából sovány cserjék kapaszkodtak ki, sőt a végig

repedt toronyfal hasadékaiban is tenyésztett néhány kőénybokor. Olyan különösen zörögtek ezek a cserjék, mikor egy-egy kőborgó szellő megrezgette sovány ágait. . . .

Azt beszélték a vidéken, hogy itt valaha veres barátok tanyáztak, de hát a török levágta őket, az oda menekült sok népséggel együtt, a kolostort pedig felgyújtották. A rom körül sok kisebb-nagyobb mélyedés meg domboska látszott szanaszét a fűvel félig benőtt törmelék közt, talán a megöltek sírjai. S csakugyan, mikor úgy holmi kincskeresők ide álmodtak és itt vagy amott megásták a földet, temérdek sok emberesontra akadtak. Annak is híre volt, hogy e romok közt éjjelenként kísértetek járnak, néha pedig a boszorkányok sereglenek össze mindenfelől; berakják seprőiket, piszkafáikat a torony aljába, azután a laposon táncra kerekednek, s ott istentelenkednek, míg csak a kakas meg nem szólal. Ez pedig bizonyos, mert Sárga Marci is látta, mikor egy éjjel itt legeltetett, még meg is ismerte a boszorkányok közt a tulajdon keresztanyját, csakhogy szakálla volt és kecskelába, de a nagy rezes pápaszeme akkor is az orrán ült, sőt még tubákoltt is tánc közben, s csakugyan erről ismert rá teljes bizonyossággal.

Mind hallotta ezeket a dolgokat Péter, sok más mende-mondával együtt, de hát biz ő nem sokat törődött vele, csak a birka jól lakják a másébol. Végre is pandúrt már eleget látott, s mégsem igen tart tőle, hát akkor hogy félne kísértettől, meg boszorkánytól, a minnek csak híre hallotta. Meg aztán tudta a módját: csak bal kézzel kell hozzácsapni, s kísértet, boszorkány esze nélkül szalad, a merre lát.

Ilyen gondolatok közt érkezett meg Péter a tethelyre, s a legkisebb nesz nélkül átszorította nyáját a rom oldalánál, be a mocsár-övezte laposba, hol is a birka csakhamar megterülve, elkezdett legelészni. Még a birka is szintúgy tudja, mikor tilosban jár, s olyan nesztelen viseli magát, hogy a bokrot sem zördíti meg. A jóra való juhászok sem ugat ilyenkor, s ha valamit megszimatol, csak halk nyöszörgéssel tudatja gazdájával.

Az idő is épen kedvére volt Péternek. A csillagok ugyan sűrűn pislogtak a sötét égbolton, de az újhoid miatt mégsem volt felesleges világosság, s a csász, ha csak vaktában épen neki nem megy a nyájnak, úgy elmehet mellette, hogy észre sem veszi. Remek, bitangolásra való idő, kívánva sem lehetne különbet kívánni.

Igy állván a dolgok, Péter barátunk teljes lelki nyugodalommal leheveredett a rom tövébe egy kis füves dombra, előkereste zsiros dohányzaszkóját, megtöltötte rövid szárú pipáját, kiesiholt, s miután nagy, lapos körmével a sziporkázó taplót megnyomogatta, lecsukta a rézkupakot, hanyatt fordult, s esenesen szipákolva bele bámúlt a

GRÓF RHÉDEY KLAUDIA, WÜRTEMBERG SÁNDOR HERCEGNÉ.
Fia. Teck herceg birtokában levő olajfestmény után.

csillagos égbe. Kutyái is mellé telepedtek, s mivel közel-távolban semmi neszt sem sejtettek, fejüket első lábukra fektetve, csakhamar elszundítottak.

A mély csendességet nem zavarta semmi, csak a posványban füttyentett néha a vízi kigyó, vagy egy-egy elkésett bibicz jajgatott a kákás szélben. De nem sokára elhallgattak ezek is. Egy szürke gém kiáltott még vagy kettőt a sás-

GRÓF RHÉDEY FERENCZ ERDÉLYI FEJEDELEM.
Teck herceg birtokában levő olajfestmény után.

ban, azután elnémult minden, legfeljebb ha a nedves dohány perzegett egy kicsit. Olyan kellemes, meleg, illatos áramlat szállott le a környékre, szintúgy csábította az embert, hogy aludjék. De Péternek eszéig sem volt az alvás, mert ki tudja, mi történhetik? Ébren várta hát, míg a birka jól tele szedi magát, majd azután neki fordítja a tarlónak s szépen haza hajt, hogy nyomát ne találják.

Egyszer nagy, fényes hulló csillag futott le az égen, majd második, harmadik.

— «Vajjon ki halhatott meg? — gondolá Péter, — mert hisz minden hullócsillag egy-egy ember-halál! Vajjon hát az igaz-e, hogy a halottak hazajárnak kísértetni? Én még nem láttam; de hát ki tudja? Sárga váltig esküszik, hogy itt százával látott lelket meg boszorkányt. Meglehet biz az! Azonban a csillagok állása éjfél felé mutat, tán haza is kellene már fordítani a birkát, azóta nyilván jól lakott!»

Fel is akart emelkedni, hogy szándékát végrehajtsa, de olyan különös, édes fáradtság lepte el tagjait, hogy elhatározta még egy kis ideig heverészni, hiszen majd vigyáz magára, hogy el ne aludjék, csak a szemét hunyja be egy kicsit; eleget vizsgálta már a csillagot!

A mint ezt gondolná, egyszerre csak valami csodálatos fény árad ki a romok közül, fülét pedig olyan sajtóságos nesz üti meg, a melyet még életében soha sem hallott. Péternek minden haja szála égfelé áll, fülei elkezdnek zúgni, hideg szalad végig a nyaka csigájától a sarkáig, s egész testén veríték gyöngyözik.

— «Mi lehet ez?»

Csendesen megfordítja fejét, benéz a templomba, hát, Uram Jézus, mit lát! Az egész templom ki van világítva, s a hajdani oltár helyén egy veres ruhás barát rakosgatja a gyertyákat. A mint egyszer oldalt fordul, akkor látni, hogy a ruhában nem is ember van, hanem egy csontváz, minden lépésére csak úgy csörög, néha meg nagy, sárga fogait megcsattogtatja, mintha ember-húsról éhezett volna.

Mikor a gyertyákat elrakosgatta, megrántja a toronyból lelógó kötelet — Péter máskor ezt sem látta — s elkezd harangozni.

A harangszóra megnyílik a föld, s innen is, onnan is, amonnan is, seregestől terem elő a sok csontváz, mind egy lábíg vörös barát csuhában. Szintúgy receseg a korporsó deszkája, a mint fedelét feszítik felfele. Mire mind előkerültek, huszonötön voltak.

— «Épen mint az én birkáim, gondolá Péter; — vajjon, uram Jézus, mit jelenthet?»

A harang újra megkondult, mire azok az apró mélyedések és hal-mocskák ott a domb környékén egymástán megnyíltak, s oh iszonyat, mindenikből egy-egy kísértet bujt elő, s huszonöt főből álló csapatokba verődve, szép sorjában, esenesen megindultak a rom felé.

Midőn a templom megtelt, a barátok el kezdtek misézni, mit a többi lélek áhitatosan hallgatott. Péter el nem tudta szeméit fordítani a csodás jelenségről. Látott is mindent, de hallani egy szót sem hallott, pedig hát esengettek, énekeltek, orgonáltak, imádkoztak, de legkisebb hang sem hallatszott.

Mikor a misének vége lett, az egyik barát lassan felment a szószékbe, — minden lépésre olyan csodálatosan zörögtek csontjai, — s elkezdett prédikálni.

Péter azonban legkisebb hangot sem hallott, bár a prédikáció nagy tüzzel folyt, mert a barát csontkarjai gyorsan hadonáztak a levegőben, s midőn néha mellére csapott, még az a néhány megmaradt odvas foga is összekoczdott bele.

— «Irgalmas Jézusom, mi lesz ebből!»

Azonban még csak ezután következett a legiszonyúbb: Péter egyszerre hallani is kezdte a barát beszédét.

De ebben nem volt köszönet: a rémes páter azt magyarázta, hogy a jó pászornak kötelessége volna az ő ura birkáit hűségesen megőrizni, s mégis vannak oly pokolra való, a kik nem hogy elriasztanak a nyáj körül előlködő ellen-séget, hanem maguk többet ollonak, mint a legragadozóbb farkas. Többek közt, — hogy

1834. évi metzet után.
WÜRTEMBERG SÁNDOR HERCEG, HUSZÁR EZREDEI DISZRUHÁBAN.

példát is mondjon — él itt a környéken egy nagy imposztor, a kinek mindig huszonöt a birkája, akárhányat ad el belőle. Az övé sohasem fogy, hanem az uráé, meg a közel s távoli gazdáké. Pokol mélységes fenekére való az ilyen

földi ember! A rémes hallgatóságnak nagyon tetszett ez a mon-dás, mert egyszerre valamennyi-nek megmozdult vékony nyak-csigolyáján a koponyája, s helyes-lőleg bólintgattak. Az a sok áll-kapocs csak úgy csörögött a nagy helyeslésben, s a csontok csattogásából világosan ki lehetett érteni eme szavakat: úgy van, úgy van, úgy van!

A barát pedig folytatá beszédét:

— «Tudjátok-e lelkek, ki ez a gonosz földi ember?»

Mire az állkapcsok ismét megmozdultak, s azt csörögtek hogy: tudjuk, tudjuk, tudjuk!

— «Kicsoda hát, mondjátok meg!»

— «Megmondjuk, megmondjuk, megmondjuk!» Csörögte, zúgta az iszonyú hallgatóság.

— «Nos, mondjátok tehát!»

Mire a lelkek elkezdtek rettenetes hangon zúgni, mintha száz orgona zengett volna:

— «Er — ter — Péter. Anes Péter — lances Péter, Kullances Péter!»

— «Az, az, az!» dörgé a szónokló barát, s oly hevesen csapott a szöszék támlájára, hogy újjperczei csörögve omlottak le sárgás karesontjáról.

Erre a kísértetek, mint a méhraj, összakavartak, nagy zúgás, sürgős forgás támadt köztük s szörnyen magyaráztak egymásnak vala-

Huszt István, kapitány. Németh Lajos, kapitány. Dubravay Tamás, kapitány. Gr. Meraviglia Ernő, őrnagy. Würtemberg Sándor hg. alezredes. Lichtenstein Károly hg. őrnagy. Gr. Hadik Gusztáv, kapitány. Lázár Miklós, kapitány. Millió Péter, kapitány. Báró Rothner Károly, főhadnagy. Rudits Antal, főhadnagy. Brovne Ferencz, főhadnagy. Báró Hacks Károly, főhadnagy. Löwenstein Apósten herceg, főhadnagy. Sújanszky Antal, főhadnagy. Báró Zobel Ferencz, főhadnagy. Ehrenberg Jeromos, hadnagy. Gr. Wolkenstein Antal, hadnagy. Szecvady Antal, hadnagy. Dubravay Pál, főhadnagy. Pfanschmid Gyula, hadnagy. Hainz Albert, hadnagy. Hertelendy Miklós, hadnagy. Aman Ferencz, hadnagy. Rakovszky Samu, hadnagy. Széjbelj Ferencz, főhadnagy.

WÜRTEMBERG SÁNDOR HERCEG, A WÜRTEMBERG KIRÁLY NEVÉT VISELŐ 6-IK HUSZÁREZRED TISZTJEI KÖRÉBEN.

1833. évi metzet után.

mit. De beszédüket Péter nem értette s a nagy zúgásból csak annyit vett ki néha: «Elvigyük, elvigyük, elvigyük!»

Hogy kinek az elviteléről tanakodtak, azt Péter nem értette ki a nagy morajból, de úgy is tudta, hogy ő róla beszélnek.

— «Uram Jézus segíts meg, jaj, soha sem lopok többet!»

Próbált felkelni is, hogy majd elszalad, de a kis újját sem bírta megmozdítani. Olyan volt egész teste, mintha ólomból lett volna. Kutyái is mozdulatlanul heverték mellette, az orrát mindegyik lába közé rejtette s csak olykor szükköltek alig hallhatólag.

A mint így fekszik Péter, egyszer csak valami különös neszt hall a feje felett. Oda néz, s oh minden szentek irgalmaztatok! — mit kell látania! Az egyik ablaknyíláson egy csontváz dugja ki koponyáját, s vigyorogva vizsgálja Pétert:

— «Itt vagy, jó madár! No, majd mindjárt elvisszünk olyan helyre, a hol nem lopsz többé birkát. Hihíhi, hahaha, rossz juhász!»

Pétert kiverte a rémület-szeplő, az izzadság patakokban omlott róla. Kiáltani akart, de a nyelve olyan volt, mint egy fadarab, kiszáradt, nem mozdult. A mit régtől nem tett: keresztet is akart vetni, de mindhiába, mintha egész teste le lett volna szegezve.

A kísértet pedig újra megszólalt:

— «No, te földi juhász, csak ne igrkezsz olyan nagyon avval a keresztvetéssel, úgy is rég elfelejtetted! No, ne félj. Nem bántalak, csak rád ijesztettem egy kicsit. Tudd meg, hogy én is juhász voltam valaha. Itt vertek agyon az uraság gulyásai, s hogy bajba ne kerüljenek, hamarosan elföldeltek. Egyik holló nem vájja ki a másik szemét, hát megmondom, mit csinálj: erőlted meg magad és kukorikolj hármat, akkor a kísértetek mind eltűnnek, különben pedig elvinnének. Tanácslom, hogy ne is lopj többet, mert nagyon meg kell érte ide át szenvedni, a mit elloptál is éltedben, add vissza kinek-kinek.»

Ezzel nagyot sohajtott a hajdani juhász s eltűnt az ablaknyílásból.

De ideje is volt, mert a többi kísértet megint elesenededett, a barát pedig csonka kezével hadonászva, folytatta a prédikációt s elmondta, hogy hol, mikor és mennyi jutot lopott Péter, hogy szokta a másét átbilyogozni, a régi bilyogót eltüntetni, hogy lopja a gyapjút, hogy feji ki a gazda tejét, milyen lyukakat ás a legelőn, a hol a tejes fazekat tartja, hogy fedi be frissen hanttal a lyuk száját, úgy hogy ha a gazda keresztül megy rajta, sem veszi észre, hogy talpa alatt a lopott tej.

Péternek még a rémületnél is nagyobb volt a csodálkozása, mikor ezeket hallotta. Mert mind egy szóig úgy volt, a hogy a barát mondta, nem hagyott ki semmit sem. Az olyan fogásokat is mind elmondta, a milyeneket a juhászok közt is csak a legtanultabb tudhat. Vajjon nem volt-e ez a barát is hajdanában juhász?

Mikor már minden csinyje sorra került Péternek, azt mondja a barát:

— «Itéljünk!»
— «Itéljünk — itéljünk — itéljünk!» zúgták rettentően a kísértetek.
— «Tépjük szét!»
— «Tépjük szét — tépjük szét — tépjük szét!»

Péter halálos rémületben követni akarta a hajdani juhász tanácsát s megpróbálta a kukorikolást. De nyelve, torka megragadta a szolgálatot, s roppant erőlködésre csak valami idéten, éktelen rikácsolás tört ki gégegyéből.

A kísértetek még sem hallották, mert zavartalanul tovább sürtek-forrtak, a barát pedig, a ki tán valamit észrevett, indítványozta:

— «Siessünk!»

— «Siessünk — siessünk — siessünk!» Süvöltött rá a kísérteti kar, s nagy zúgással megindultak arra felé, a hol a juhász feküdt.

(Vége következik.)

VÁRKASTÉLY A KÁRPÁTOKBAN.

REGÉNY VERNE GYULÁTÓL.

Franziából fordította HUSZÁR IMRE.

(Vége.)

(27-ik kötetemény.)

XVII.

Az olvasó, a báró és Orfanik párbeszédéből még emlékezni fog arra, hogy a robbanásnak csakis Gortz Rudolf eltávozása után kellett volna elpusztítania a várkastélyt. De azon pillanathoz, mikor ez a robbanás történt, a bárónak még nem lehetett elmenekülnie a Vulkan szorosba vezető alaguton. Vajjon a báró, a fájdalom első rohamában, a kétségbeesés örvényében, nem tudván többé, mit cselekszik, maga idézte-e elő a katasztrófát, melynek ő volt a legelső áldozata? Vajjon azon érthetetlen szót után, melyeket akkor hallott, mikor a Roczkó golyója összezúzta a kis szekrényt, szándékosan el akart-e temetkezni a várkastély romjai alá?

Mindenesetre igen szerencsés körülmény volt, hogy a Roczkó lövése által meglepetett csendőrök még bizonyos távolságban voltak, mikor a robbanás megrenszertette a hegyesét. Alig sebeztek meg közülök néhányat az Orgall fensik oldalára hullott romtöredékek. Roczkó és az erdész egyedül voltak akkor a bástya alatt és valóban csodának lehet tulajdonítani, hogy a kőzár el nem temette őket.

A robbanás tehát már bevégezte munkáját, mikorra Roczkónak, Deck Miklósnak és a csendőröknek sikerült minden nagyobb nehézség nélkül behatolni a várudvarra a várárkon keresztül, melyet a faltöredékek félig betemettek. Ötven lépésnyire a bástyától, a romhalmaz közepette, a torony aljánál egy holttestet találtak.

Gortz Rudolf báró holtteste volt. Néhány károsabb macsesdi lakos — köztük Kolez uram — minden kétséget kizárólag ráismertek.

Roczkónak és Deck Miklósnak nem volt egyéb gondja, mint az ifjú grófot feltalálni. Miután Ferencz gróf nem jelent meg a hajdújával megállapított időben és helyen, kétségtelen volt, hogy nem menekülhetett a várkastélyból. De remélhette-e Roczkó, hogy életben maradt és nem esett a robbanás áldozatává? Siratta is keservesen a gazdáját és Deck Miklós nem tudta, hogyan vigasztalja.

Azonban, félőrai kutatás után, az ifjú grófot csakugyan megtalálták a vártorony első emeletén a fal egy boltozathajtása alatt, a mely megmentette őt a bizonyos haláltól.

— «Gazdám! . . . szegény gazdám! . . .»

— «Gróf úr! . . .»

Ezek voltak Roczkó és Deck Miklós legelső szavai, mikor lehajoltak Ferencz gróf fölé. Azt kellett hinniök, hogy meg van halva, pedig csak ájult volt.

Ferencz gróf felnyitotta a szemét, de tétova pillantása nem látszott megismerni Roczkót . . . a hangját sem hallotta talán.

Deck Miklós karjaira emelte az ifjú grófot és szintén beszélt hozzá; Ferencz egy szót sem felelt.

Egyre a Stilla dalának utolsó szavait mormolta:

Inamorata . . . Veglio morire . . .

Telek Ferencz megőrült.

XVIII.

Miután az ifjú gróf megtévelyodött, kétségkívül soha senki sem lett volna képes megmagyarázni ama tüneményeket, a melyeknek színhelye a kárpáti várkastély volt, és az alább elmondandó körülmények fel nem derítik a vár felrobbanását megelőzőt eseményeket.

Orfanik, a történet megállapodások értelmében, négy napig várta Gortz Rudolf báró megérkezését Beszterczen. Minthogy pedig a báró nem jelent meg, a tudós a felett kezdett tündönni, vajjon nem veszett-e el ő is a robbanás következtében? Nemesak a nyugtalanság, de a kívá-

ncsiság által is ösztönözötve, elhagyta Beszterczt, visszament Macsesd felé és a várkastély környékén kóborolt.

De kíváncsiságának rossz következményei lettek, mert a csendőrök csakhamar letartóztatták Roczkó figyelmeztetésére, a ki Orfanikot látásból már régóta és igen jól ismerte.

Mihelyt a vármegye székhelyén a hatóság elé állították, Orfanik minden tartózkodás nélkül felelt mindazon kérdésekre, a melyeket a szerencsétlenség ügyében megindított vizsgálat során intéztek hozzá.

Sőt azt is meg kell vallanunk, hogy Gortz Rudolf báró gyászos halála nem látszott nagyon meghiúsítani ezt az önző és hőbortos tudóst, a kinek szíve csakis a találmányai csüggött.

Roczkó sürgető kérdéseire Orfanik mindenekelőtt megerősítette, hogy Stilla csakugyan meghalt és őt éva óta fekszik eltemetve a nápolyi *Santo Campo Nuovó*-ban.

Ez a vallomás nem a legesekélyebb volt azon meglepetések közül, a melyeket a vizsgálat eredményei előidéztek.

Ha Stilla csakugyan meghalt, hogyan hallhatta Ferencz gróf az énekét a «Mátyás király» fogadó ivószobájában, hogyan láthatta őt a bástya mellvédei mögött és hogyan ittasulhatott meg énekétől, mikor a földalatti teremben el volt zárva? . . . Végre hogyan találhatta őt fel élve a vártorony legelső terében?

Elmondjuk e megmagyarázhatatlanoknak látszó tünemények megfejtését.

Az olvasó még emlékezik, mily kétségbeesés vett erőt Gortz Rudolf bárón, mikor az a hír elterjedt, hogy Stilla megvált a szinpadtól és Telek Ferencz gróf nevévé lesz. Pótolhatlanul hiányozni fog ezentúl neki a páratlan művész-éneke, mely életének egyedüli öröme volt.

Ekkor Orfanik azt ajánlotta neki, hogy fonograf-készülékek segítségével örökítsék meg Stilla azon szerepeinek legszebb dallamait, a melyeket még legutolsó fellépése alatt a San-Carlo színházban elénekelt szándékozott. E készülékek akkoriban már nagy tökéletességre jutottak és Orfanik még annyira tökéletesítette, hogy az emberi hangot minden legesekélyebb változás nélkül, teljes tisztaságában és egész varázsával képesek voltak utánozni.

Gortz báró kapva kapott az Orfanik ajánlatán. A szini évad utolsó hónapjában egész titokban egymás után több fonografot helyeztek el a rászórt páholyban. E készülékek lemezeire azután bevésődtek mindazon dalok és dallamok, a melyeket Stilla a szinpadon, úgy hangversenyeken énekel, egyebek közt a Stefano dala és az *Orlando* végjelene, a melyet a művész halála szakított félbe.

Ekkor zárkózott be Gortz báró a kárpáti várkastélyba és ott minden este hallhatta a fonograf-készülékek által megörökített dalokat. És nem csupán hallotta a Stilla hangját, mintha a páholyában ült volna, hanem — a mi talán teljesen érthetetlennek látszik — látta is őt, mintha életben volna, a szemei előtt.

Ez a tünemény egyszerű optikai csalódáson alapult.

Tudjuk, hogy Gortz báró megvásárolta a művészről kitűnően sikerült élethű arcképét, a mely őt életnagyságban ábrázolta az *Orlando* Angelikája fehér jelmezében, szétbontott hajjal, kinyújtott karokkal. Nos tehát, ha ezt az arcképet erősen megvilágítva egy tükör elé állították, az Orfanik által kiszámított szögben elhelyezett tükör segítségével Stilla, a visszatükrözés következtében, olyannak látszott, mint mikor valóban élt, szépsége egész teljességében. E készüléket azon a bizonyos estén, mikor Gortz Rudolf Telek Ferencz grófot a várkastélyba akarta csábítani, kivitték a bástyára és így jelent meg Stilla az ifjú gróf előtt, a ki ugyanezen készülékben látta a művészt a vártorony terében, mialatt fanatikus bámolója megittasult a fonograf által ismételt énekétől.

Ebből álltak körülbelül azon magyarázatok, a melyeket Orfanik részletesen és kimerítően előadott a vizsgálat során. És páratlanul büszkén vallotta magát mindazon hatóság találmányok szerzőjének, a melyeket az ő lángeszze a tökéletesség legmagasabb fokára emelt.

Azonban, habár Orfanik megmagyarázta is a különféle tüneményeket, vagy ha úgy tetszik, ördögösségeket, azt még sem tudta megmagyarázni, miért nem volt elég ideje Gortz bárónak, a Vulkan-szorosba vezető alaguton elmenekülni

a robbanás előtt. De, mikor megmondták neki, hogy egy golyó összezúzta azt a kis szekrényt, a melyet Gortz Rudolf a kezében vitt, akkor Orfanik is megértett mindent. Ez a kis szekrény ama fonograf-készülék volt, mely a Stilla utolsó dalát tartalmazta, Gortz Rudolf pedig éppen ezt a dalt akarta még egyszer hallani a vártorony terében, mielőtt a várkastélyt a légrépítette volna. E készülék megsemmisülésével a Gortz báró élete is szét volt rombolva; a szerencsétlen ember tehát örvöngő kétségbeesésben a romok alá temette el magát.

Gortz Rudolf báró a macsesdi sírkertben helyezték el örök nyugalomra mindazon ünneplésséggel, a mely a vele kihalt ősi családot megillette. A fiatal Telek grófot Roczkó a krajovai kastélyba szállította, a hol teljesen a gazdája ápolásának szentelte magát. Orfanik szívesen átengedte neki a fonografokat, a melyekben a Stilla többi énekei voltak megörökítve és Ferencz gróf figyelemmel hallgatta a nagy művész hangját. Néhány hónap múlva az ifjú gróf teljesen visszanyerte eszméletét és ő maga beszélt el azokat, a mik a kárpáti várkastélyban az utolsó éjjel történtek.

Említsük meg végül, hogy a bájos Mirióta és Deck Miklós menyegzője a katasztrófa után egy héttel véghez ment. Miután a pópa a vulkáni templomban megáldotta frigyüket, a fiatal házasság visszatért Macsesdre, és Kolez uram átadta nekik a legszebb szobát a házban.

De, noha a különböző tünemények a legtermészetesebb módon megmagyarázták, azért nem kell ám hinni, hogy a fiatal menyecske nem hisz többé a várkastély legdarababb legendáiban, legcsodálatosabb tüneményeiben. Hiába okoskodik neki Deck Miklós, valamint Jónás is, a kinek érdekében áll visszaesőíteni a közönséget a «Mátyás király»-hoz; a menyecske nem lehet meggyőzni, ép oly kevéssé, mint Kolez uramat, Frik pástort, Hermód mestert és a többi macsesdi lakosokat. Valószínűleg sok év fog még elmúlni, míg a derék emberek kivétlőnkélabonájukból.

«Doktor» Patak természetesen megint csak úgy szájhösködik, mint ezelőtt és nem győzi mindenkiné ismételni, a ki hallani akarja:

— «Nos, úgy-e bár megmondtam? . . . Hogy szellemek járnának a várkastélyban? . . . Micsoda badarság azt állítani, hogy kísértő szellemek általában vannak!» . . .

De senki sem hallgat rá, sőt a legtöbb esetben, ha gúnyolódásai a kellő határt átlépi, azzal torkolják le a falubeliek, hogy ugyan hallgasson el valahára.

Hermód mester sem szünt meg a leczkét, a melyekkel a macsesdi fiatal nemzedéket oktatja, az erdélyi legendák beható tanulmányozására alapítani és a falu lakossága még sokáig hinni fogja, hogy túlvilági lelkek kísértének a kastély romjai közt.

A VASUTI ÓRA.

Egy angol rendőr emlékirataiból.

(A «Quarterly Review» után.)

Közvetlenül a borkii vasúti merénylet után, midőn az orosz császári családöt egy vasúti óra rendetlen járása mentette meg a biztos haláltól, *Scotland Yard*, a londoni rendőrség központi hivatala, minden hivatalos helyiségében nagy volt az izgalom és elkeseredés. Az izgalom az orosz nagykövetnek azon kijelentése idézte elő, mely szerint ama bizonyos vasúti órát orosz anarkhisták vagy, ha úgy tetszik,

nihilisták csempésztek be Angliából, nevezetesen Londonból a borkii vasúti állomásra. Hogy ezen kijelentés fontosságát megérthessük, szükséges, hogy a borkii merénylet fő mozzanatait röviden elmondjam. Az orosz forradalmi párt főemberei ugyanis csak akkor remélik a helyzet teljes megváltoztatását elérhetni, ha egy sikerült merénylet által a mostani despotizmust háttérbe szorítják. Gassina, Peterhof, Livádia, a téli palota, valamint a moszkvai Kreml, egy szóval mindazon helyek, hol a császári család időzni szokott, oly sűrű rendőrségi hálával vannak körülvéve, melynek közelébe bejutni teljes lehetetlenség. Valami sikeres merényletet tehát csakis a császári család utazásakor lehet tervezni, midőn annak dacára, hogy a vasúti vonal egész hosszáig 100—100 lépésnyi távolságban felállított katonai őrszemekel rakják meg, földalatti dinamit-aknak s egyéb robbantó szerkekkel töltött bombák könnyen alkalmazhatók.

A mint tudjuk, a borkii merénylet is teljesen sikerült volna, ha a vasúti töltés testében elhelyezett valamennyi dinamit-akna felrobbanása öt perczellet meg nem késik. Ezen kése-delmet pedig a borkii állomás hivatalos helyiségében lévő óra rendetlen járása okozta, melynek pontosságára a robbanást intéző anarkhista vagy nihilista bízott számított.

A császári vonat tehát öt perczellet előbb robbogott el az akna fölött, s így ennek teljes fölrobbanása elmaradván, aránylag csekély kárt tett a vonaton. A pokoli terv intézői elmenekültek, s az orosz rendőrség szokás szerint ártatlan embereket fogdosott össze, kik azon időben arra jártak. Tíz nappal a merénylet után egy vasúti szolga véletlenül észre vette, hogy a borkii állomási óra, melyet hetenként felhúzni szokott, ki van cserélve. A kiserelés okát könnyű volt eltalálni, a mennyiben az óranak az állomási főnököt kellett volna tétvura vezetnie. A becsmérelt óra azonban szintén véletlenül öt perczellet késelt s a császári vonat ennnyivel korábban ért az aláaknázott töltésre.

A megejtett vizsgálat csak annyit derített ki, hogy az óra angol gyártmány, s valószínűleg Londonban készült. E körülmény kipuhatolásával a merénylet nyomozása is sikerült volna, minek folytán a fővárosi rendőrség legügyesebb közegei bizattak meg a nehéz feladattal.

— «Uram, — kezdé Walter főfelügyelő, kinek szobájában az első értekellet meg lón tartva, — Londonban hateraz óras van, de a mint tudom, órák összeigazításával s órárszek árusításával legalább húszezer ember foglalkozik. E réven tehát bajosan fogunk célt érni. Szerintem a kérdéses óra valószínűleg valamely zsisbáros üzletéből jutott a merénylők birtokába. E körülményre kívántam önöket különösen figyelmeztetni.»

Walter főfelügyelő ur azonban velünk együtt nagyon jól tudta, hogy a három egyesült királyság fő- és mezővárosaiban, falvaiban s egyéb helyeiben legalább egy millió ember foglalkozik zsisbárosággal. Az óra eredetét tehát ez uton kitűdni, annyit tenne, mint valami hatméteres szénaboglyában egy finom varrótű megtalálni. De miután a külügyi hivatal az orosz kormány megkeresését komolyan vette, Scotland Yardban sem lehetett a feladatot könnyelműen mellőzni.

— «Sikeres eljárás esetére, — folytató Walter főfelügyelő, — az illető ötszáz font jutalomra számíthat, mely összeg az orosz nagykövettség-nél van letéve.»

Nem mondhatnám, hogy a fönnemlített ötszáz fontot kevesletlen volna, de a földát magában véve nagyon hasonlítót a kontinensen divatozó sorsjátékokhoz, a midőn az ember előbb számíthat arra, hogy a villám agyon sújtja, mint arra, hogy a fényereményhez juthasson. Ez okból a kérdéses ügygyel csak melleleg foglalkoztam, midőn napi teendőim végeztével ráértem. Időnként egy-egy zsisbáros boltját tiszteltem meg látogatássalommal. Ha a tulajdonos rám ismert, a mint az a legtöbb esetben megtörtént, s avval fogadott, hogy ő lopott holmik orgazdaságával nem foglalkozik, azonnal hátat fordítottam és csak olyanokkal ereszkedtem beszédbe, kikről feltehettem, hogy a dologról mit sem tudnak.

Hetekig tartó kutatások után velem együtt többi tisztársaim is azon meggyőződésre jutottak, hogy vesztetek alkalmával megtörténni szokott, hogy nyúl helyett némelykor medvére akadnak, én is véletlenül régen elfelejtett lopások nyomára akadtam, miből aztán sokkal nagyobb hasznot húztam, mint az orosz nihilista vasúti óra kereséséből. Végre egyenként azt jelentettük Walter főfelügyelő úrnak, hogy a kutatás további folytatását szükségesnek tartjuk, mire az egész ügy ad acta tétett. Ez a karácsonyi ünnepek előtt történt, midőn Londonban rendezen a legnagyobb betöréses lopások szoktak előfordulni.

A véletlen úgy akarta, hogy a City azon részében, melyben a közbiztonságra rendezen eszoktam felügyelni, Drawer gyártulajdonos lakását teljesen kirabolták. A betörők könnyen dolgozhattak, mivel Drawer úr családjával az ünnepekre falusi birtokára utazván, egy félig süket inason kívül senki sem maradt a házban. A pánczélos szerkezetű pénztárból a többek közt fél millió rubelel értékű orosz értékpapírok is veszték el, 1000 rubeles darabokban. Ezeknek száma Drawer úr főkönyvelője, a rablás előtti héten, a szelvények beváltásakor följegyezte, s emélfogva a tolvajok az értékpapírokat nem adhatták volna el a nélkül, hogy lépne né keriljenek. Ót nappal a betörés után, az odesszai angol konzul fávratíri jelentése szerint, két idegen egy ottani bankházán tíz darab ezer rubeles értékpapírost adott el, melyeknek számai a «Scotland Yard»-ból jelezett számokkal megegyeztek. Ebből kitűnt, hogy a tolvajok, vagy ezek ügynökei, a prédevál Odesszában jártak. Legnagyobb sajnálatomra közvetlenül karácsony estéjén, főnököm parancsára, Odesszába kellett utaznom, hogy a dolog mibenlétét kisissem. Az odesszai rendőrfőnök egy személyben katonai parancsnok is lévén, az orosz tisztelnél szokásos durva henezegéssel fogadott.

— «Tehát azt hiszik a londoni urak, — kezdé az érdemes férfit, kinek rubin-piros orra Bacchus hívére vallott, — hogy mi Odesszában semmihez sem értünk? Ohó, uraim, önkön nagyon csalódnak. A tolvajok bizonyára angolok voltak, kik az orosz értékpapírokat már a lopás napján eladták. D. bankár személyesen ismeri azon egyéneket, kik üzletében a tíz darab ezres kötvényt eladták. Ezen egyénekhez a legkisebb gyanu sem fér. Kimutatták, hogy a kérdéses értékpapírokat londoni levelezőjük küldte s így a tolvajokat nem itt, hanem önkönél kell nyomozni.»

Megvallom, hogy az orosz rendőrfőnök kijelentése eleinte azt a hatást tette rólam, mintha az egyszer neki lett volna igaza, mi pedig csúfosan felsültünk. E pillanatban azonban eszembe jutott, hogy a fehér czár birodalmában a hivatalnokok szavára nem sokat, sőt esetleg semmit sem lehet adni.

— «Bocsásson meg exzellenziád, de e részben egyéni nézetem egészen eltér attól, a mit az imént mondani méltóztatott.» Szavaim kellemetlenül látszottak ő exzellenziájára hatni, mert ingerült hangon következőleg felelt:

— «Egyéni nézetére semmit sem adok, önkön ottthon sem igen boldogulnak, ha valami nehezebb eset adja elő magát.»

— «Önök pedig szintén reánk szorultak, — vetém közbe nem valami udvarias hangjeltéssel.

— «Halljuk a példát?» — kérdé gúnyos hangon a rendőrfőnök.

— «Nos, például a borkii vasúti óra eredetét mai napig sem tudták kideríteni, habár az óra most is kezükben van.»

A borkii merénylet felemlítése ő exzellenziáját teljesen kihozta sodrából.

— «Ugyan, kérem, erről ne is beszéljen, hiszen nem tudja, miben állott az óra dolga.»

— «Nem tudom-e? már hogyné tudnám, mikor magam is közbe jártam a végzetes óra kipuhatolásánál!»

— «Vagy úgy! — nos akkor csakugyan gratulálok az eredményhez.»

Ez utóbbi szavakat a rendőrfőnök gúnyos hangon mondá, mire a méreg annyira elfutott, hogy felindulásomat csak nehezen tudtam elfojtani. Legzeleszerűbbnek tartottam a párbeszédet avval befejezni, hogy magamat továbbra is ő exzellenziájára jóvöltába ajánlva, elmentem.

D. bankár üzletében, hová a rendőrfőnöktől egy csendőr kalauzolásá mellett mentem, szóról szóra ugyanazt a felvilágosítást nyertem, melylyel a főnök imént fogadott.

Az értékpapírok tényleg Londonból kerültek Odesszába, még pedig egy általam is személye-

sen ismert tőzsdei ügynöktől, kiért kezemet bármikor a tűzbe tettem volna. Mindazonáltal az ügy állásáról nyert tapasztalataimat még az nap Scotland Yardba egy titkos jelekkel irt táviratban megsürgönyözvén, egyúttal további utasítást kértem. Számításom szerint a déli tizenkét óraker feladott sürgönyre legkésőbb délután 5—6 óra közt vártam a választ; ezen időt a nagyszerű kikötő tüzetes megismerésére szántam. Richelieu herceg szobra előtt megállva épen azon tűnődtem, vajjon nem lett volna-e sokkal szélszerűbb, ha a francia fővárosi műkődéseivel tulajdon hazáját boldogítja, midőn hátamban erős lökést s rögtön utána oly éő fájdalommal éreztem, melynek hatásától elájultam. Negyed napra ismét magamhoz térve, az odesszai katonai kórház egyik termében feküdtem. A rendelő orvosától tudtam meg, hogy egy ismeretlen tettes törét hátamba döfte. A seb nem életveszélyes, de súlyos, és legalább hat heti gyógykezelést fog igénybe venni. A nálam talált írományokból kilétem kiderült, a londoni rendőrséget az esetről azonnal értesítették. Egyebekről a katonai parancsnok úr fog értesíteni, ki naponta tudakozódott utánam. — Ő exzellenziája másnap csakugyan el is jött s avval vigasztalt, hogy a merénylőt nyomozza. Vas természetemnek köszönhetem, hogy három hét múlva ismét talpra állhattam. Magától értődik, hogy a legelső postahajóval baza felé indultam, hol aggódó családom körében egészségemet hamar visszanyertem. Első utam Scot-

land Yardba vitt. Itt Walter főfelügyelő a szokásos vigasztaló szavakkal fogadott ugyan, de egyúttal azon kérdést is intézte hozzám, vajjon a rajtam elkövetett merénylet nem vezethető-e vissza valamely magánügyből eredő szóváltásra, vagy civakodásra, mire azt válaszoltam, hogy az odesszai rendőrfőnökön kívül csakis D. bankár üzletvezetőjével beszéltem s így senkinek sem lett volna oka velem összeveszni. Sebem

A VOLT WÜRTEMBERG-HERCEGEI KASTÉLY GRÁCZBAN. (LEONHARDT-UTCA 37. SZÁM.)

behegedt, a rendkívüli jutalom és fájdalompenz gyanánt kapott összeg is elfogyott már, midőn egy szép tavaszi napon az odesszai postabélyeggel ellátott levelet kaptam, melynek tartalma ekkép szólt:

«A végrehajtó bizottság csak azért ítelt halálra, mivel elég vakmerő voltál orosz területre lépni. Ha a borkii óra tárgyában még tovább is

fogsz működni, lesz gondunk reá, hogy ügyesebb embert küldjünk nyakadra.»

Miután én Odesszában arról, hogy a borkii állomási óra felkutatásában részt vettem, csakis az ottani rendőrfőnök előtt tettem említést, azon gondolat jutott eszembe, hogy legjobban, ha az ember orosz földön orosz hivatalnokok előtt minél kevesebbet beszél.

EGYVELEG.

* A legújabb öngyilkossági statisztika, melyet Matlew Vilmos angol tudós készített, azt az eredményt mutatja, hogy a legtöbb öngyilkosság fordul elő a németek között, azután a francziáknál s harmadsorban Angliában. A kultur nemzetek között legkevesebb öngyilkos van a szláv fajoknál. A hegyvidékeken az öngyilkosság igen ritka. Legtöbb eset jut júniusra, legkevesebb deczemberre.

* Nevezetes harisnyakötőt őriznek Chambord gróf hagyatékában. Mária Antoinette francia királynő készítette ezt fogságában oly módon, hogy unalmában egy régi zsebkendőt szálakra fejtett s egy elefántesontból készült fogpiszkálóval nagy fáradsággal harisnykötőt font belőle.

* Kolera-oltásokat nagyban eszközöl dr. Haffkine, Pasteur tanítványa, Kelet-Indiában.

Különösen Simbában több száz előkelő férfi és nő oltatta be magát, s a példát a hinduk is követik.

* Az amerikai hőrtönök közül egy párt most úgy építettek, hogy falait tele rakták vízesóvekkal, melyekben a víz erős nyomás alatt áll. Ily módon a falaknak erősebb megtámadása rögtön oly zajt okoz, hogy messziről meg lehet hallani s így a rabok menekülési szándéka azonnal megátoltatik.

RHÉDEY KLAUDIA GRÓFNŐ, WÜRTEMBERG SÁNDOR HERCEG NEJE.

Erdőesetgyörgyön temmaradt 1836. évi metzetek után.

WÜRTEMBERG SÁNDOR HERCEG MINT MAGYAR HUSZÁREZREDES.

A YORKI HERCEG ESKÜVŐJE TECK VIKTÓRIA HERCEGNŐVEL.

A st.-jamesi palota királyi kápolnáját, melyben a yorki herceg Teck Viktória hercegnővel folyó hó 6-án megesküdött, a királynő különös parancsára rendezték be e czélra, habár annak belsejében rendes körülmények közt 150 embernél több el nem fér. A régi oltárt, szószéket, khórust és székeket eltávolították, mi által az esketési szertartásra meghívott 300 vendég számára helyet lehetett szorítani.

A királynő s a királyi család részére drága perzsa selyem szőnyeggel bevont külön emelvény készült. A falakat I. Károly király idejéből való szőnyegek borították.

Tíz óráig senkit sem bocsajtottak a kápolnába, melynek belsejében a főkamrás szemé-

a főkamrás a szokásos szertartásokkal helyekre vezetett.

Háromnegyed egyre az udvaron felállított katonai zenekarok, valamint az udvari hirnökök trombitáinak harsogása a királynő megérkezését jelezte, kit a hesszeni nagyherceg vezetett. A királynő fekete ruháját, melyen a térszalag rendén kívül egyéb rendességek is viselt, fehér csipkefátyol borította. Utána jött a vőlegény, a yorki herceg, atyjának, a walesi hercegnek s nagybátyjának, az edinburghi hercegnek kíséretében. A yorki herceg az érsek előtt foglalt helyet. A menyasszonyra nem sokáig kellett várni. Teck Viktória hercegnőt édes atya és testvérbátyja, Teck Adolf herceg kísérték. A menyasszony fehér selyem ruhájának hosszú uszályát tíz hercegnő vitte, nevezetesen Viktória és Maud walesi, Viktória Melita,

Ezek után a menet ugyanazon sorrendben, mint jött, ismét kivonult, csak hogy most a yorki herceg fiatal nejét karján vezette.

AZ ANGOL KIRÁLYNŐ BÁBÚI.

Ritka fölfedezést tettek nem rég Londonban, a Buckingham-palota egy félreeső szobájában. Nem kisebb dologra, mint egy egész bábú-gyűjteményre bukkantak ott, mely valaha Viktória angol királynőé volt, a mikor még babákkal játszott.

Itt aludták csöndesen álmaikat, gondosan becsomagolva 1833 óta, a mely évben úrnőjük, a királyi hercegnő, tizennegyedik évét betöltvén, búcsút kellett, hogy mondjon játékszerreinek.

Százharminckét baba volt itt egy rakáson,

A YORKI HERCEG ESKÜVŐJE TECK VIKTÓRIA HERCEGNŐVEL A ST.-JAMESI PALOTA KÁPOLNÁJÁBAN.

lyes felügyelete alatt az utolsó intézkedések tétettek meg. Legelőször Hamilton György lord érkezett meg nejével, utána aranyhímzésű udvari diszruhában a miniszterek jöttek, míg az alsó ház elnöke hagyományos fekete bársony udvari ruhában jelent meg. Az első padsor előtt több kelet-indiai fejedelem állott gyémántoktól ragyogó nemzeti viseletben.

Tíz perczel tizenkét óra után Gladstone miniszterelnök érkezett meg nejével. Botjára támaszkodott ugyan, de úgy látszott, mintha arra nem igen szorult volna. A diplomáciai kar teljes számmal jelent meg, leginkább fényes egyenruhákban, az amerikai nagykövet kivételével, ki egyszerű fekete frakkot viselt. A kápolna bejáratánál a királyi testőrök foglaltak helyet. Ezután a canterburyi érsekkel a londoni és rochesteri püspökök léptek a kápolnába s az ideiglenes oltár előtt felállva, a királyi család megérkezését várták.

Legelőször Fife herceg és neje jöttek, kiket

Alexandra, Beatrix edinburghi, Margit és Viktória connaughti, Viktória schleswig-holsteini, s végre Viktória és Alexandra battenbergi hercegnők. Mindannyian egyforma szabású és színű fehér és csipkével gazdagon díszített ruhákban.

A menyasszonyt édes atya vezette az oltárhoz, mire az esketési szertartás megkezdődött. Közvetlenül a fiatal pár mellett állottak a dán király, ki leányát, a walesi hercegnőt s az orosz trónörökös, ki a dán királynét vezette volt a kápolnába. A yorki herceg «igen»-jét hangosan ejtette ki, míg a menyasszony szavát alig lehetett hallani. A canterburyi érsek rövid szónoklata után a fiatal házaspár megesküdte valamennyi rokonát, s aztán a szokásos szerencsekívánatokat fogadták. Azon pillanatban, midőn a házaspár az oltár előtt egymással kezét fogott, a St.-James parkban felállított ágyúkból 21 lövést tettek, annak jeléül, hogy az esküvő megtörtént.

igazi Eldorádója egy gyermeki lélek álmainak. De egyszersmind egy darab kulturhistória, a melynek megvan a maga komolyabb és tanulságosabb oldala is.

Mikor az öreg királynő hírét vette e nevezetes fölfedezésnek, természetes vágyat érezett viszontlátni birodalma eme legrégebb, 60 év előtti, alattvalóit. Osbornei kastélyába hozatta tehát és kíváncsian vette mindegyiket szemügyre, kikeresve az apró teremtesek között azokat, melyeket egykor saját kezeivel öltöztetett. Harminezkető volt ilyen.

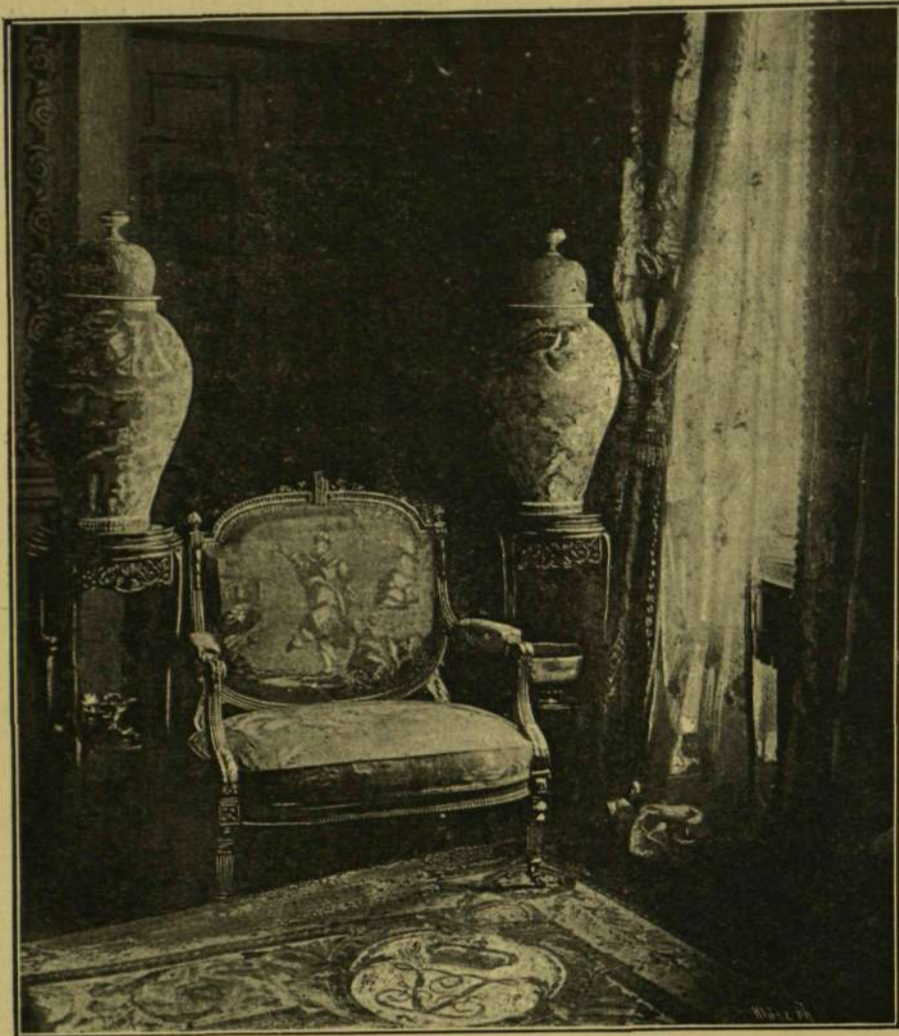
Mindegyiknek ruhájára vagy karjára volt tűzve gombostűvel a sorozatszám, megfelelően egy katalógus számainak, mely valóságos leltárkat képez. Ez a leltár egy sárgult irkafüzet, borítékán gyakorlatlan gyermeki írással, szabálytalan, de erőlyes betűkben ezek a szavak: «List of my dolls». (Bábúim lajstroma.)

Ebben a listában aztán fel van sorolva mindenik bábának a neve, öltöztetője és többnyire annak a neve is, a kit ábrázol. Ha az illető színes, akkor a darab czime is, melyben ját-

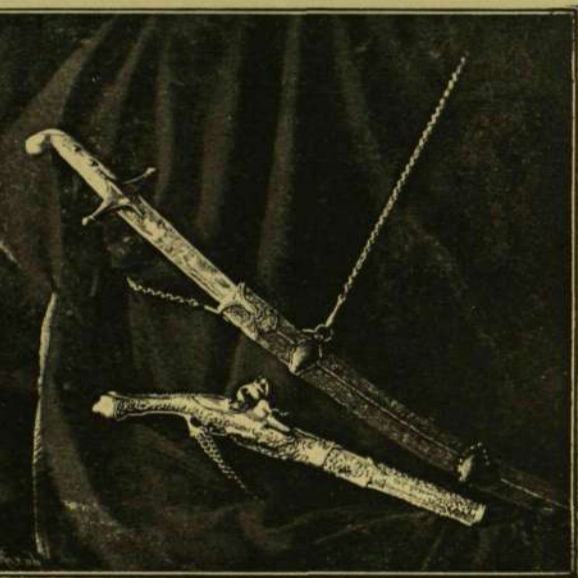
szott s az előadás napja hasonlóképp említve van. Látjuk ebből, hogy ez a gyűjtemény nemcsak a gyermekvilág irigységét alkalmas felköltetni, hanem fontos dokumentuma a divat és színművészet történetének is a jelen század első harmadában.

Az ember, különösen az olyan kis ember, a kinek számára a gyermekjáték való, azt hinné persze, hogy ezek a babák valóságos remekei finomság dolgában a játékiparnak. Szó sincs erről. Öltözeteik mindenesetre elárulják azt az előkelő lélekűt, melyben a fúrge uju udvari komornák készítették, kik előtt nem volt semmi drága. Levetkőzve azonban semmivel sem mutatnak többet, mint akármelyik durva nürnbergi fa-bábucska, hegyes orral, durván pirosított orcákkal, szénfeketére mázolt hajjal és szemöldökkel — olyan, a milyet ma akármelyik játékereskedésben néhány hatosért kapni. Csak egyetlen egy van bőrből, kitőmve, ezt Bernben vásárolták. Magasságuk három és kilenc hüvelyk közt változik. Igazán megszégyenelhetnék magukat ezek a hatvan év előtti babák a mai ritka tökélyre fejlődött baba-generáció előtt, a kiket kis úrnők kényesen sétáltatnak selyemszöke divatos frizuráikban s a kiknek porcellán fehér arcukban forgó zománccék szemecskéik olyan találó kifejezéssel

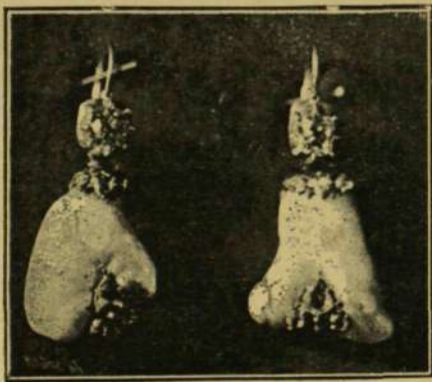
ezimű ballet jelmezeit babái számára metszettek után másolta volna le, mivel ő ezt saját emlékezetéből cselekedte, miután a ballet előadását többször végig nézte.

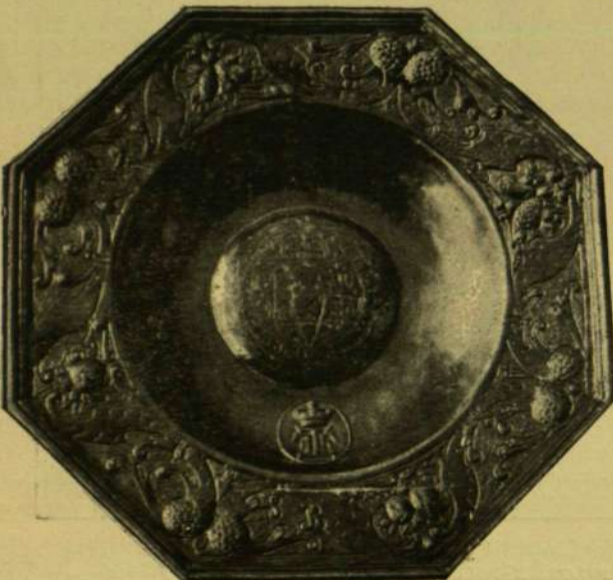
Régi karszék és vázák.

Rhédey Ferenc fejedelem kardja és pisztolya.

Rhédey Ferenc fejedelem nejeként gyöngy fülbevalói.

Régi ezüst tál.

RHÉDEYEKRE VONATKOZÓ EMLÉKTÁRGYAK TECK HERCEG CSALÁDI GYŰJTEMÉNYÉBEN.

kisérük az automat gép nyomására panaszosan kiejtett «mama», «papa» szavakat.

Ellenben öltözékük méltó a királyi környezethez, melyben baba-életüket töltötték. Egy-egy kis újast mintha magok a Mab királynő tündérei varrtak volna. A kőtenyeg alig látható parányi zsebecskék a legnagyobb finomsággal vannak öltve és levarrva, bennök alig fél négyzöghüvelyknyi himzett zsebkendő, tulajdonosaik vörös selymmel himzett kezdőbetűvel. Ehhez még rendkívül picziny arany és gyöngy ékszerek emelik a hatást.

Ő felsége a királynő a történelmi nevezetességű babákat — érthető kegyelemből — lefényképezte a legjellemzőbb csoportzatokban és testállásban. A «Strand Magazine» című folyóirat e babagyűjteményről részletes leírást közöl, melyet maga a királynő nézett át és javítgatott kefelevonatban, a melyekből néhányat mi is érdekesnek tartunk ismertetni.

Viktória királynő helyreigazítja a cikk szerzőjének azon adatát, hogy ő a «Kenilworth»

Egyik báburól a «Strand Magazine» cikke tévesen úgy emlékezik meg, mint a híres ballet-táncosnő, Taglioni Mária és nővérei» kópia-járól, mely adathoz a királyi jegyzetek hozzáteszik, hogy a: «She had none» («nem voltak» — t. i. nem voltak nővérei).

Majd egy «Tell Vilmos» operából mintázott tirolai pórno két és rózsaszín harisnyás öltözetéről emlékezik meg dicsérettel a cikk írója, mint olyanról, melynek készítője, vélekedése szerint, maga Viktória hercegnő volt. A királynő egy jegyzetben szerényen utasítja vissza ezt a bököt. «Nem, — úgy mond, — ezek az apró kézimunkák mind Lehzen bárónőtől erednek.»

De azért vannak a magas születési játékbabák közt olyanok is, melyeknek öltöztetése csakugyan a királynő saját kezeitől ered, s ezek közt hét-nyolc fiú-baba, melyeknek ruházata különös gondoskodása tárgyát képezte. Néhány gyermek-baba is van, kettő közülök ikrek, anyjuk, «Rothsay» grófné karjain s még két más piczike fehér selyem bőlesőbe fektetve.

alak nem mozgott a színen és soha ő utána nem fog. A királynő őt abba a jelmezbe öltöztette, melyet «Az erdő szépe» című balletben viselt: fehér tarlatán tündérlepel, zöld, karmazsin és arany díszszel, nyakán nagyszerű gyöngyfűzér.

A híres Taglioni különféle szerepeiben látjuk ábrázolva. Tell Vilmosbeli jelmeze kurta piros selyem szoknya, zöld és arany zsinórral szegélyezve. Ehhez arany és bíbor szín brocat derék járul, továbbá rövid fehér mousseline ujjak és gyönyörű csipke kötény. Mint *Sylphide* könnyű fehér mousselinét visel, szárnyakkal és hajában fénylő ezüst koszorúval, mint *Bajadér* pedig tiszta piros jelmezt, rózsacsokros, kék bársony főkötővel.

Szép a később lotharingi hercegnővé lett *Brocard* táncosnő jelmeze: rövid ezüst gaze szoknya, ezüstös fehér selyem derék, arany öv, melyről arany és gyönggyel kivarrott pompás *Grethen*-társoly csüng le, míg hajában zöld fűzér van.

Egy másik, szintén hercegi koronát nyert

egykoru táncosnő, *Sylvia Lecomte*, később *Poniatovszka* hercegné, a bábuk közt különösen rendkívül díszes, művészi mintázatú, kék ibolya és zöld selymmel kivarrt ruhájával vonja magára a figyelmet.

De ki győzné mind a százharminczekét baba öltöztetést elősorolni, melyek között egy sincs a másikhoz tökéletesen hasonló? Csak egy kosztümmel akarunk még közelebbről foglalkozni, különösen érdekes vonatkozásánál s remek készítésénél fogva, s ez az, melyet *Dudley* aszszony, a maga *Viktoria* hercegnő által írt s 1832-ben előadott «Varázsgyűrű» című balletben viselt.

Ez egy fehér tüllel bevont fehér selyem ruha, a legszebb himzésekkel borítva. Mindkét oldalán széles selyem betétek, rózsákkal behintve. A főn ezüst diadém és rózsaszokorú foglal helyet, minden a legtökéletesebb ízléssel s picziny arányai mellett is csodálatosan minuciozus gondnal dolgozva.

Mekkorát fordult a történelem kereké az óta, a mikor Anglia hatalmas uralkodónője és India császárnője gyermeki szívvvel adta oda magát bábu örömeinek és milyen megilletődéssel gondolhat most arra az agg nő, hogy egy hosszú életkor után, melyben annyit nyert és annyit veszített, legelső benyomásainak, legszebb örömeinek naiv tárgyait épen és sértetlenül láthatja viszont.

A «VIKTORIA» HADIHAJÓ ELSÜLYEDÉSE.

Megemlékeztünk már arról a rendkívüli szerencsétlenségről, mely június 22-dikén érte az angol hajóhadat a «Viktoria» elsüllyedése következtében; elmondottuk, hogy ez alkalommal nemcsak a legjelesebb angol tengerész, *Sir Tryon* György tengerész veszett el, s vele együtt több száz tengerész, de egyúttal azt is, hogy az anyagi kár is rendkívüli volt, mert az elpusztult elsőrangú hadi hajó fölszerelésével együtt legalább egy millió font sterling, tehát több mint tíz millió forint értéket képviselt. Most az azóta érkezett angol lapok néhány képét és közleményét felhasználva, még egy pár adatot közlünk a rendkívüli esetről.

Az angol hajóhad nevezett nap reggelén indult el Beyrut kis-ázsiai kikötőből éjszaka felé, Tripoliszba. *Tryon* tengerész vezetése alatt 13 hajó volt együtt, 8 hadihajó és 5 cirkáló hajó. Öránként 8 fonalat haladtak egymás után délután 1/2-ig, midőn irányukat észak-kelet felé fordították, hogy a partvonallal egyenlő irányban haladjanak. Mivel Tripolisz kikötőjéhez már közel voltak, a tengerész, ki a «Viktoria» hadihajón volt, a főtisztekkel tanácskozott, s kifejezte óhaját, hogy a kikötőbe két oszlopban, azaz egymás mellett vonuljanak be s javasolta, hogy a két oszlop között hat «cabb», azaz 1200 öl távolság legyen. Ily csoportosításban haladnának előre az «Oroszlánok tornya» nevű partrészig, hol horgonyt akartak vetni. Ezért a hajókat sorakoztatni akarta. *Hawkins-Smith* törzsparancsnok tanácsára ezután a távolságot 8 cabb-re változtatta át, mert még 1600 öl távolság sem nagyon nagy tér két vagy több nagy hadihajó megfordulására, melyek taktikai átmérőjét 800 ölnék szokták számítani s bizonyos nyolc jobb lett volna 10 cabb távolságban állapodni meg, midőn a fordulatot egész kényelmesen lehetett volna eszközölni.

Két óra húsz percokor a tenger nagy parancsára megindult a szokásos jelt a «Camperdown» hadihajónak, mely *Markham* ellentengernagy vezetése alatt a második csoport élén volt, a fordulatra. A fő árbocra tüztek két zászlót, alá a kompaszt, egy zászlót s ismét hat zászlót, jelezve volt, hogy a második csoport változtassa meg irányát 16 foknyira. Szokás szerint megvárták azt hogy minden hajó kitűzse ugyanazokat a jeleket, bizonyosságul, hogy a parancsot megértették.

Markham, ki a távolságot csekélynek tartotta, zászló-jelekké és semaphor utján kérdést intézett a tengernagyhoz, ki azonban türelmetlenül nem is várta a kérdő jelek kitűzését, de elrendelte, hogy siessenek. *Markham* bizott a tengernagy általában elismert ügyességében, engedelmességet s kitűzette a jelzőket. Erre mindkét hajón megadták a jelzést, a két parancsnok egyszerre indította meg a kormány-

rudat, az egyik jobb, a másik bal felé. A két hajó között akkor csak 1200 öl távolság volt s mivel öránként 8 fonalnyit haladtak, két perc alatt a tért meg kellett szaladniok s így méltán lehetett félni az összeütközéstől. Midőn tehát mintegy fele utat értek, mindkét hajón gyorsabb hajlást rendeltek el. De már késő volt. A «Camperdown» először oly gyorsan ütődött be a «Viktoria» derekába, hogy visszatartani lehetetlen volt.

Az első pillanatban természetesen nem tudták, hogy a megsérült hajót végveszedelem fenyegeti. Maga *Tryon* tengernagy gyors rendelkezést adott ki a sérülés kiigazítására, sőt a «Dreadnaught» nevű közellevő hajónak, mely a mentés eszközlése végett csolnákat akarta vízre bocsátani, megparancsolta, hogy maradjon vesztig. Azt hitte, hogy sérült hajóját biztosan beviheti a kikötőbe. Szerencsétlenségre a kormányúr is eltört, a víz gyorsan emelkedett s a hajó süllyedni kezdett. Pár pillanat s a vesztély egész nagyságában volt érezhető. A hajó félre hajlott, úgy, hogy több matróz, kik tisztjeik vezetése alatt a fedélzeten állottak, a vízbe esett. *Tryon* s a többi főtisztek mozdulatlanul maradtak helyeikben, valóban hősiességű bátorsággal és higgadttsággal. A tengeragy kiadta a rendeletet, hogy mindenki meneküljön s még ezután is a matrózok egész szabályszerű rendben maradtak, kivéve, hogy a hánykodó hajó miatt nem álltak egyenesen. Többen, kik uszni tudtak, a hajó süllyedése és ingadozása miatt veszték el. De lehetett látni megható jeleneteket is, hogy az ügyesebb uszók mint segítettek a többieket s mint igyekeztek őket bátorítani. Legmeghatóbb volt azonban magának a tengeragnak esete, ki nyugodtan állott, távesővével kezében kísérte figyelemmel a menekülőket s úgy süllyedt le a hajórommal a mélybe, hogy egy pillanatig sem gondolt saját maga megmenetésére.

Az elsüllyedt hajó oly mélységbe jutott, hogy *Tryon* és társai holtestét buvárok nem hozhatnák ki. A többi hajók természetesen rögtön segítségére mentek a tengerben úszóknak, mivel azonban a «Viktoria» süllyedése óriási hullámzást idézett elő, nagyon keveset menthettek ki. Néhány holtestet később találtak meg.

ADALÉK BÁRÓ JÓSIKA MIKLÓS ÉLETÉHEZ.

A közelebbi időkben sokan, sokszor tettek már összehasonlítást a mai és a negyvenes évek állapota között, az egyházpolitikai kérdések tárgyában. Mi csak egy példát akarunk felemlíteni azon korból, báró *Jósika Miklós* életéről a «Vasárnapi Ujság» 25-ik számában megjelent életrajza alkalmából, gondolkozási anyagul arra nézve: helyes-e az, hogy a házasságok felbonthatóknak mondassanak ki, vagy nem helyes? Mivel ez is napi kérdés. Kérdése, hogy mértékben s behatóan vitatott kérdése volt ez a harminczas és negyvenes évek országgyűlési tárgyalásainak és társadalmának is. S báró *Jósika Miklós*, a halhatatlan regényíró életében is forduló ponttá lett e kérdés eldöntése, a mint alább látni fogjuk.

«A mily visszas élete volt báró *Jósikának* első nevével, *Kállay Erzsébet*tel, — írja a «Vasárnapi Ujság» 25-ik száma — épen olyan boldog, a költőre nézve szinte megbecsülhetetlen a másodikkal, *Podmaniczky Julia* bárónővel, kit mintha azért rendelt volna melléje a gondviselés, hogy legyen a csüggedő férfúnak vigasztalója, a ki belé hitet és bizalmat önt, kiragadja athathatóságából s hitvesi szeretetével visszavárja az ifjú álmait, midőn a nagyvilági kényelmekhez szokott költő egy csapásra hazáját, vagyonát, mindenét veszté.»

Tíz esztendeig folyt a nagy regényíró válópere. Végre is a szabadelvű törvényhozás, az 1844. évi III. t. 5—10. §-ában meghatározott intézkedések juttatták a boldogtalan házasságleket az elválás megnyugtató révébe, mely a költőre nézve megváltást, s új élet hajnalának derengése.

Ezen elválásra szolgálta adatokat a nagy-kállói ev. ref. egyház 2-ik sz. anyakönyve, melynek közepe táján (ezen régi anyakönyv lap-számozva nem volt) ez a feljegyzés olvasható:

«Emlékeztetnek okáért ide jegyeztetnek fel azoknak neveik, kik az 1843/4-diki, a vallás dolgában keletkezett Törvényezikkek követke-

tében a Róm. Cath. Egyházból a reform. Egyházbá általjöttek N.-Kállóban.»

«1846 márcz. 27-én *Báró Jósika Miklós*né, született n.-kállói *Kállay Erzsébet* asszony 6 Nagysága, ki is Napkorról — hol lakott — Erdély országa menvén, bizonyos dolgainak elintézése végett; *Zilahról* hozzám küldött leve-lére, melyben kér, hogy az Ő, a Reform. Egyházbá lett átmeneteléről adnám ki forma szerint a bizonyítványt: azt úgy adtam ki, mint a következő sorokban van:

«*Báró Jósika Miklós*né, született N.-Kállói *Kállay Erzsébet* asszony 6 Nagysága, folyó év márcz. 27-én alólírtal megjelenvén, s hogy a Róm. Cath. Egyházból a Reform. Egyházbá általjött, abbéli erős és változhatatlan szándékát, akarataját, előszóval kijelentvén; de ugyan-ezt a vele jött két tanúnak, úgymint napkori közbirtokos *Tek. Fráter József* és napkori jegyző *Király János* uraknak a törvényszabta eljárásokról megkívántató bizonyítványoknak előmutatásokkal is megerősítvén, általam a Reform. Egyházbá forma szerént bevétellett, ezután már mint helyét hitvallást követő, úgy tekintendő. *Szondy László*, mk. Jelkés.»

«A napkori *Plebanus*, *Tiszt. Szinai* úr is kiadta a bizonyítványt a tanuknak kétszer nála volt megjelenésokről . . .»

A sorok közé van írva a következő megjegyzés: «A rom. kath. Egyházbá ismét visszament nov. 2-án 1847.»

E lapnak nem feladata, hogy az egyházpolitikai kérdéseket fejtegesse. Azonban talán itt is kérdésbe tehető, hogy az 1844. évi III. t.-cz. meghozatala nélkül felszabadulhatott volna-e b. *Jósika Miklós* az annyira visztonagságos házassági kötelékből? . . . Kérdésbe tehető, hogy ha a kötelék fel nem oldaték: vihett volna-e b. *Jósika* a haza érdekében olyan nagy szerepet, a minőt itthon és Brüsszelben vitt? Irhatta volna-e az «Egy magyar család a forradalom alatt», az «Eszter», a «Nagyszabeni királybíró», a «Hat Uderszky-leány», stb. című regényeket. S talált volna-e oly örangyal, mint báró *Podmaniczky Julia*, a második neje volt? Ismét és ismét megfontolandó és kérdésbe tehető: vajjon nem tüdvös és kivánatos-e minden oly esetben, mint báró *Jósika Miklós*é volt az első házasságban, hogy az ily házasság felbontassék?

Megfigyelni való továbbá még ugyane példánál az is, vajjon helyes-e az, hogy *Kállay Erzsébet*, egy néhány hónapra, míg *Jósikát* elvált, reformátussá lett, s aztán, mint a sorok közé írt jegyzet mutatja, ugyanazon év nov. 2-án ismét visszatért a rom. kath. egyházbá? Vajjon nem az-e az egyedül helyes és célszerű eljárás, hogy a házasság úgy köttessék és áldassék, hogy a vallás ne is érintessék, hogy vallásváltoztatás nélkül is feloldható legyen a tarthatatlan házasság, minő a b. *Jósika Miklós*é volt? Ez egyetlen példa igen sokféle irányban nyujt anyagot, épen napjainkban, a gondolkozásra és a helyes eligazodásra.

Nagy-Kálló 1893. július.

GÖRÖMBEI PÉTER.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Versek, dalok. *Irta Balogh Dezső. Balassa-Gyarmat 1893.* Körülbelül három éve lehet, hogy *Balogh Dezsőtől* egy kötet költeményt ismertettünk a «Vasárnapi Ujság» hasábjain. Sok hibát, sok tökéletlenséget találtunk a kötetben, de találtunk méltánylásra, sőt elismerésre érdemes költői tehetséget is. Újabb gyűjteményében sűrűn előfordulnak a régi hibák, de megvannak a régi jó tulajdonságok is és pedig fokozott mértékben; néhol szinte meglep a költőben szunnyadó őserő megnyilatkozása. Milyen sikerült képpel nyitja meg például a «Karácsonyost az erdőben» című költeményét:

«Küldt orom, rideg enyészet,
Havas, szűcs fehér világ,
Nap Romeo, te még remélhetsz...
Csak tetszhalott szép Júlíad!
De nékem holt, sívár az erdő!
A csüggedt szárnyú jegenyék,
Fehér harnvas sok csipke ernyő,
Lelkemnek zordon menedék...»

Vagy később, midőn a vén fákhöz beszél, melyek úgy ülnek, mint a *Poe Edgar* hollója s úgy

tetszik, azt mondják neki: ha a karácsony-est ide üzött s nincs egy kunyhó, mely befogad, bizonyosan rossz fát tétél a tűzre, bizonyosan Kain vagy. A költő így felel vissza:

„Óh! viharedzett, komor, vén fák,
Ne vádoljatok engemet!
Hogyan, Kain? ! Nem, Ábel inkább,
A ki vérző szívvel szeret.
... Különbön ti jól tudhatnátok,
Órók zöld fenyvek s jegenyék:
A költő szívén mily nagy átok,
Hogy órók eszménylángban ég:
Szépért, mit lelke sejt ohajtva,
Bírhatlan jórt, nemesért,
S idegenül bolyong sohajtva,
Mint a kit senki meg nem ért...
... De mit! 'sz nem panaszkodni jöttem!
A nagy világ bizást forog,
Dacára, hogy egy-egy kenetlen
Poéta rime nyikorog.»

A ki ilyen tud írni, az nem tartozik a köznapi dúdolók nagy seregébe, kik jól-rosszul eltanulják a verselés külső gyakorlatát, de saját lelkükből mit sem nyújtanak. Balogh Dezsőnek van csapongó képzelete s a benyomások iránt fogékony kedélye; valódi költői temperamentum. De van igen nagy hibája is, a rendszertelenség, iskolázatlanság. Távolról sem kívánjuk, hogy iskolás költő legyen; de mindenesetre több képzettségre, fegyelmezettségre s izlésre volna szüksége, hogy valóban értékes költeményeket írjon. Azok a szeszélyes ugrások, melyekkel oly sűrűn találkozunk, az izléstelenségek, a külföldi forma hanyag kezelése s a tömördek hibás kifejezés és a verseiben hemzsegő nyakttekert vagy tájzavak, alábbra helyezik gyűjteményét, mint a hol a benne csillgó költői tehetségénél fogva méltán állhatna. A tájzavakat természetesen nem a palóc dialectusban irt két versben rójuk meg, ezek a maguk nemében talpra esett, ügyes dolgok. A kötet szerzőnél, B. Jassa-Gyarmaton, 1 frtért rendelhető meg. Mutatványul álljon itt belőle a következő költemény:

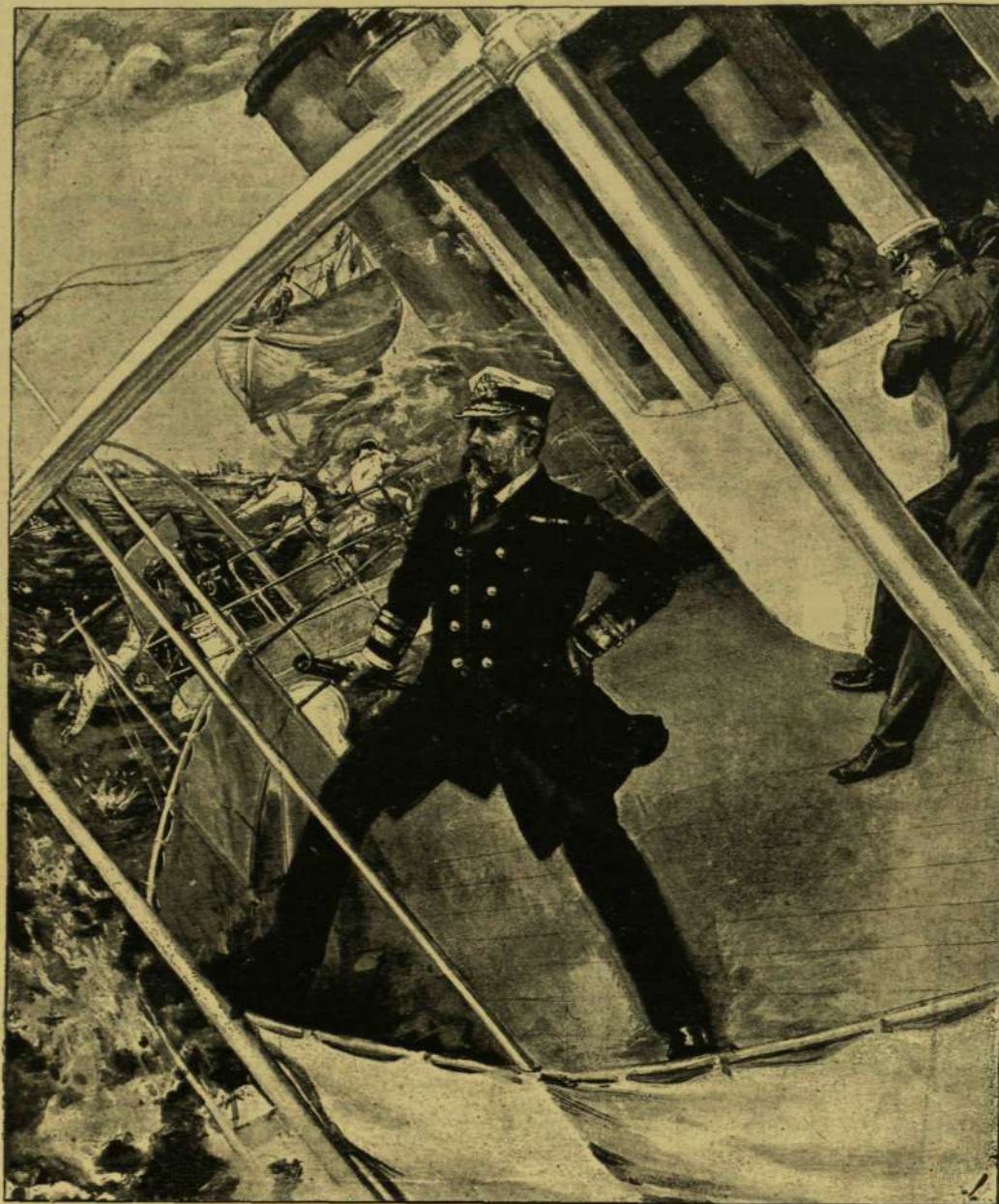
Módos özvegy dala.

Megfogadtam. Úgy tesztek!
Férjhez többé nem megyek!
Eldegelek egyedül,
Módos ifjú özvegyül...
Mert bezeg jól tudom én,
Csalfa jószág a legény!
Pénzedért úgy megszeret,
Megfogná a verebét...
De ha túl van a hiten,
Gyöngy az élet... Na hiszen!
... Juszt, azért se! Nem megyek!
Hívjon bár úgy, hogy: «kegyed»,
S kérem oly szép legény,
Mint egy tündér. Nem, nem én!

Egyszer egy szép estelen
Fonogatván csendesen,
Csak jön három jövevény:
Két öreg, meg egy legény.
Jertek, jertek! — gondolám,
Ép kített a gonyolám.
Kérőt is hoz?! — két tanut?!
Jól megnézd, hol mán az ut!
Majd ha kér a szerzavas
Faluszája, vén ravasz,
S pironkodva a gyerek
Mézes-mázos szót rebeg:
Pénzes szekrénykém kapom,
S szépen megkocogtatom:
«Kérlek kérnek pénzikém!
Férhő mégy-e? — Nem biz én!
... Itt a három jövevény:
Két öreg, meg egy legény,
Bekopogtat, idvezel
Tisztes-, illedelmesen.
Bezeg nyalka a gyek!
Lábán sarkantyú peneg,
Darutól a kalapján,
Szüre csupa tulipán!
S im a kérők egyike,
Kezdvén: — mit szól az Ige!
Azon módon elakadt,
Mint a rozsdadt lakat;
Társra meg, hogy hót siket,
Nagy fejevel üteget,
S mondogatja: «Úgy! Helyes!
Kicsi hujja házhelyes.»
Ép magamba fontolám,
Nyelven mint legyen csalán,
Mondván: Gondolom mi kék!
Olyant nem süttött a pék! —
Az én nyalka legényem
Se instálom, se kérem!
Átkapja a derekam,

Csókolja az ajakam...
S még azt mondja a hamis:
«Mondanék ám valamit!
Hogy szerettek igazán,
Rózsaszálam, virágom,
Nem bírtam megállani:
Kilelt az a «valami»...
Többet mond egy szives csók,
Mint ezer eszmondta bók.
Mire hát a szóbeszéd?
Te enyém, én a tiéd!
... S hogy meglepett a bohó, —
Nyelvem akadt a szó:
Mit tehettem egyebet?
Rá adtam a fejemet...»

Szegedi parasztok és egyéb urak. Irta Tömörkény István. A jókora kötetben 24 rajz és elbeszélés foglaltatik, melyek tárgya leginkább a népeletről

A «VIKTORIA» HADIHAJÓ ELSÜLYEDÉSE: Tryon tengernagy utolsó pillanata.

van véve. Szerző irmodora folyékony, természetes s a legegyszerűbb történetet is vonzón adja elő. Kár, hogy a darabokat jobban meg nem válogatta, ez által a kötet csak nyert volna. Apróbb illusztrációk is élénkítik a könyvet, mely Szegeden, Bába Sándor kiadásában jelent meg. Ára füzve 1 forint 50 krajczár.

«Höpolyhek.» Irta *Vértessy-Makfalvy Gizella*. A kötet mintegy 44 elbeszélést, alkalmi leírást és útleírást tartalmaz, végül pedig néhány költeményt. A könyv elég élvezetes olvasmányt nyújt, s kivált az útleírások hatnak közvetlenségükkel, élénkségükkel. A mű tiszta jövedelmét szerző a «Dunántúli Közművelődési-Egyet»-nek szánta. A kötet, melyben különben néhány kép is van, Székes-Fehérvárott jelent meg. s ára köve 1 frt 60 kr.

A magyarok eredete. Gr. *Kuun Géza*, őstörténelmünk e kiváló kutatója, új művet ad ki a magyarok eredetére vonatkozó adatok összehalásából ily czímen:

Relationum Hungarorum Cum Oriente Gentibusque Orientalis Originis Historia Antiquissima. A tudós szerző e latin nyelven irt művében számos év kutatásának eredményeit adja s tárgyalja azon érintkezéseket, melyek a magyarok és a velük egy

időben keleten lakó népek között fennállottak mindaddig, míg a magyarok mai hazájuk határáig eljutottak. E végből szerző egy részről összeállítja és kritikailag átvizsgálja az összes adatokat, melyek a magyarokról s a velük érintkezésben állt népeletről arab, török, ormény, görög, latin, hazai és külföldi egykoru és utóbbi élt írnóknál és krónikásoknál fennmaradtak s e források összehasonlító tanulmányozása által mutatja meg, hogy a honi hagyományok s a régi hazai krónikák, melyek ezeket még jól ismerték, nem hogy értéktelen mesék, hanem megannyi világitó pontok, melyek a magyarok s a velük érintkezett népek legrégibb történeteinek egyes fontos mozzanataira fényt derítenek. E kritikai vizsgálat-hoz járulnak a fölhasznált szövegek megfelelő helyeinél az egyes nevek (személy-és helynevek), törzsnévek, elnevezések, tisztségek stb. fejtegetése az összehasonlító nyelvészet segítségével, melyek részben egészen új s az eddigieknél világosabb eredményeket

elhatározta, hogy Budavár visszafoglalását megörökítő képet festet *Benczur* Gyulával. A kiváló művész 12,000 forintért elfogadta a megrendelést, s hozzáállott a nagyszabású festményhez szükséges tanulmányokhoz, s a festmény vázlatát is elkészítette. Később azonban Benczur abbahagyta a kép festését, mivel úgy vette észre, hogy az a 12,000 frt tiszteletdíj még a jelmezek, modellek, eszközök, könyvek beszerzésére is alig elegendő, sok esztendői fáradságát nem is számítva, s ekkor azzal a kérelemmel fordult a fővároshoz, hogy a kikötött 12,000 forint tiszteletdíjat emeljék föl. Most a mileniumi készülődések közben *Gerlóczy* Károly alpolgármester érintkezésbe lépett Benczurral, ki hajlandónak nyilatkozott a képet 24,000 frtért 1896-ra megfesteni. A tanács a főváros folyó hó 13-iki közgyűlésének előterjesztette az ügyet, s itt elhatározták, hogy a képet Benczurral, az általa ajánlott föl-tételek mellett, 1896-ra elkészítetik.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A középiskolai tanáregyesület közgyűlése. A szegedi tanáregyleti közgyűlés 8-án ért véget. Ez nap a tanárok átrándultak Hódmező-Vásárhelyre. A pályaudvaron Szikszay Dénes tanácsos lelkes szavakkal

főigazgatóhoz, az egyesület alelnökéhez, melyben megválasztását megköszönve egyebek közt a következőket írja:

«A mélyen tisztelt egyesület létének egy válságos pillanatában gondolt réám. Epen e körülménynél fogva talán szabad e kitüntető választást ama törekvéseim helyeslésének tekintenem, a melyeket köz-művelődésünk, s különösen közoktatásunk terén, csekély erőmhöz képest, lehető kintartással és következetességgel kifejejteni igyekeztem. A nemzeti művelődés egyesítő és kötelező ereje az, a mely az orsz. középiskolai tanáregyesületet s általa talán az egész magyar középiskolai tanárságot, egy nagy és beláthatatlan következtetés válságtól megmentette s közös munkálkodásra együttesen megtartotta.»

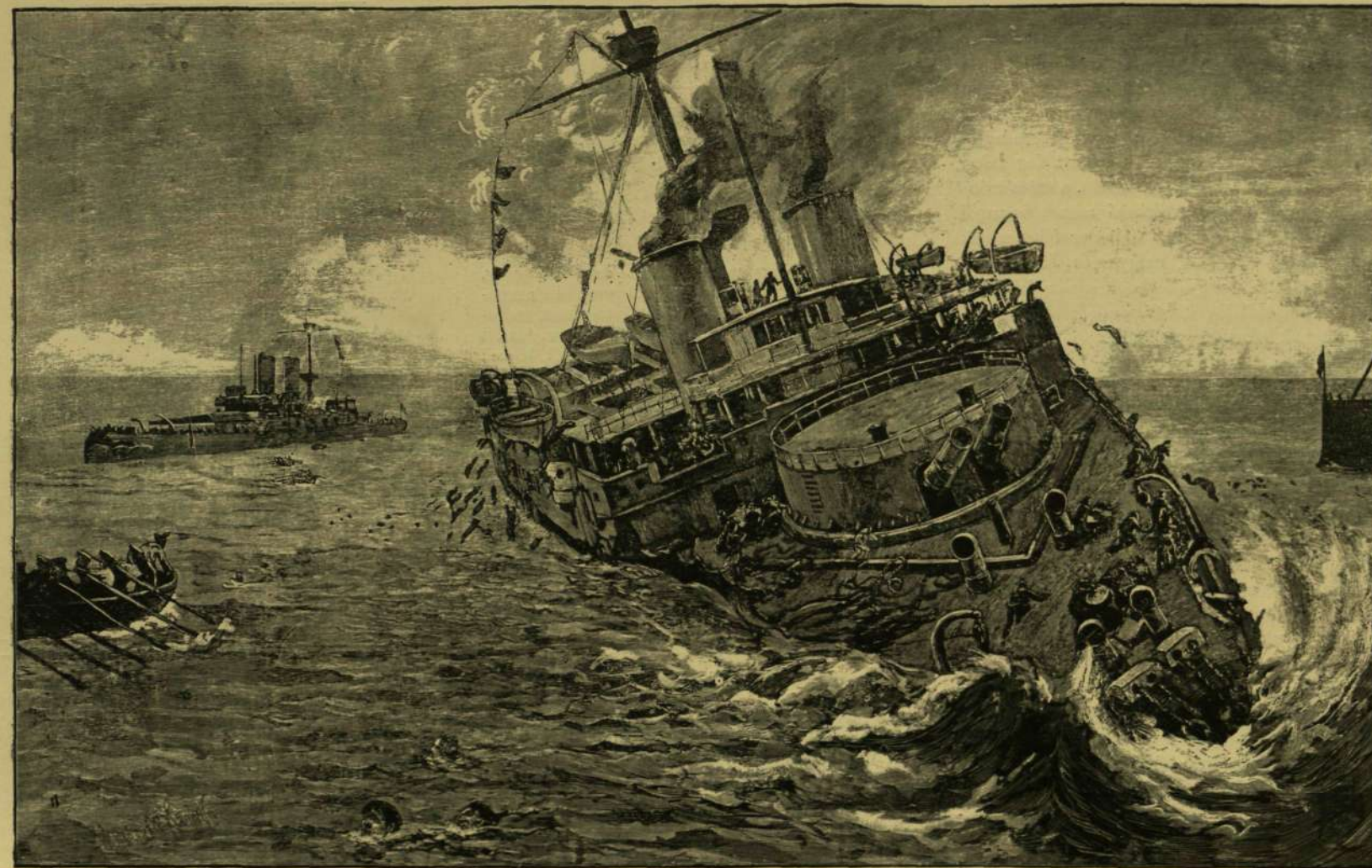
EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Változás a doktorrá avatásban. Csáky Albin gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter a budapesti egyetemnek a bölcsészeti kar által kezdeményezett kérdésére azzal az előterjesztéssel járult ő felségéhez, hogy a budapesti és kolozsvári egyetemen a «*promotio sub auspiciis Regis*» vagyis a király kép-

magántanárokká képésítette dr. Hoffmann József miniszteri segédtitkárt és dr. Kajuch Márton, a római jogból, dr. Mandello Gyulát a nemzetgazdaságtanból, dr. Négycsényi László főgymnáziumi tanárt az irodalmi segéd tudományok köréből és dr. Kézli Sándor tanárt a persa nyelvből és irodalomból. Elhatározta továbbá, hogy dr. Köveligethy Radó magántanárnak nyilv. rendkívüli tanári czímmel való kitüntetése iránt előterjesztést tesz a közoktatásügyi miniszterhez. Az egyetemi tanács a bölcsészeti karon megüresedett francia nyelv és irodalmi tanszékre a freiburgi egyetem egyik hírneves tanárát hívja meg, a ki késznek nyilatkozott, hogy egy év leforgása alatt elsajátítja a magyar nyelvet s a magyar honpolgárságot megszerzi. A tanács sajnálatlaltal vette tudomásul, hogy dr. Hoffmann Pál, a ki több, mint 30 esztendő óta adja elő a római jogot, végleg visszavonul a tanári pályától és nyugalomba megy.

MI UJSÁG?

*A keddi vihar. Régóta áhítozva várta már kivált a fővárosi ember, hogy az egek csatornái egy kissé vajha megnyitkoznának: hadd verné le az eső a szállongó porparányokat, hadd hűsíténé le egy kicsit

A «VIKTORIA» ANGOL HADIHAJÓ ELSÜLYEDÉSE.

üdözölte a magyar kultúra apostolait, utána pedig Futó Ferencz, a ref. gimnázium igazgatója, a h.-m.-vásárhelyi tanárok nevében köszöntötte őket. A tanárok meglátogatták a különböző intézeteket s egy óraker a Hódmező-Vásárhely által adott ebédhez ültek. Délután visszatértek Szegedre s fél 5-kor folytatták a közgyűlést.

Tárgyalták *Alexander* Bernát javaslatát, melyket csekély módosítással elfogadták. *Baksay* István (Rimaszombat) felhívja a közgyűlés figyelmét arra, hogy minden évben kevesebb felekezeti tanár jön el a közgyűlésre. Ennek sok oka van. Pl. nem szívesen látják az állami beavatkozást, legfőkébb ha állami segílyt nyernének. A felekezeti tanárok ügyeit a választmány szives figyelmébe ajánlja. *Kassay* Nándor (Nagy-Kálló) a miatt szólalt fel, hogy polgári iskolánál működő tanárok ha át lépnek reáliskolához vagy gimnáziumhoz, úgy ezen szolgálati éveik nem vetnének figyelembe. Ezen kártársak ügyét ajánlja a választmány figyelmébe. A tornatanárok ügyét a közgyűlés levette a napirendről. Végül megválasztották a bizottságot, mely a tanáregyesület reformját ki fogja dolgozni.

A tanáregyesület a lemondott *Berecz* Antal helyébe *Beöthy* Zsolt egyetemi tanárt választotta meg elnökévé. *Beöthy* levelet intézett *Hofer* Károly

viselőjének jelenlétében végbemenő ünnepélyes doktorrá avatásnak intézménye, mely hazánkban századokon át gyakorlatban volt, de a legutóbbi félszázad alatt feledésbe ment, felújították. Ő felsége örömmel fogadta ezt az előterjesztést és készséggel adta meg beleegyezését. Tekintettel arra, hogy a doktori fokozat elérésének egyik korábbi kelleke, a nyilvános vitakozás, többé gyakorlatban nincsen, ez a legfelsőbb védnökség alatti doktorrá avatás, melyben csakis azok részesülhetnek, kik úgy gimnáziumi, mint egyetemi tanulmányukat általában jeles eredménnyel végezték be és a doktori fokozat elnyeréséhez szükséges összes szigorlatokat is mind kitüntetéssel tették le, lényegileg abból fog állani, hogy a felavatási szertartás a felségnek erre a czélra kiküldendő képviselője előtt ünnepélyes formában meg vége s a jelöltnek a király képviselője, királyi ajándékkal egy, a legfelsőbb névbetűket viselő aranygyűrűt nyújt át. Az erre vonatkozó szabályrendeletet a hivatalos lap egyik legközelebbi száma fogja közölni.

Új tanárok a budapesti egyetemen. A budapesti tudomány egyetem tanácsa legutóbbi ülésén

az izzó levegőt. De biz a várakozás hetekig mind hiábavaló volt. Végre aztán kedden este, úgy fél nyolcz óra tájban, egyszer csak elkezdt az égbolt szürkülni, majd sötétülni, aztán innen is, amonnan is távoli mennydörgés visszhangja hallatszik a sétálólk sűrű tömegétől ellepett utcákon, sőt egy-két szem eső is elkezd csapkodni. Az óvatossabbak, élvén a gyanúperrel, nem is sokat tétováztak, hanem egy-egy kémlő tekintetelvetve a mind jobban sötétedő égre, egymásután hazafelé irányozták lépteiket. A nagy többség azonban, kivált a kik valamelyik mulatóhelyen szórakoztak, fel sem vette a dolgot, gondolván, hiszen már tán eső sem tudna lenni, különben is az időjelző-intézet békességes, csendes, száraz időt jósol. De bizony az esőfélhők csakugyan komolyan fogták a dolgot, egyre sűrűbben, tarjagosabban tolnak egymás hátára, elkezdett földrengetőleg dörögni, a villámok végig-végig hasították az égboltozatot, s neki eredt a zápor, úgy, hogy zúgása a robogó kocsi moráját is elfojtotta, Nosza lett is apostolok oszlása! Menekült, ki hova tudott: sörházba, kávéházba, fiakkerbe, komfortáliba, melyeknek mind karácsonyuk lett hirtelen-

ben. Az utcák pillanat alatt kiürültek, mintha a föld nyelt volna el mindenkit. Csend borult az előbb zajongó terekre, csak az eső zuhogása hangzott, meg-megszakítva egy-egy hatalmas döbbenéstől. A vihar, mely különben kevés ideig tartott, nem mult el nyom nélkül. A víz több helyen benyomult az alacsonyabb fekvésű házakba, a villám pedig megismította a Gschwindt-féle gyár egyik kéményét, riadalmat okozott a Znglóban, majd úgy 9 óra tájban lecsapott a Margit-szigeten is, hol a hőforrás mellett egy nyárfát szétlőtt. Lett óriási rémület a vendégsereg közt. Baja azonban senkinek sem lett, csak a felső vendéglő néhány ablaka tört össze a nagy légnymásban. Ó-Budára is benézett a villám, még pedig a Grunwald-féle szeszgyár istállója, hol is hirtelenében agyoncsapott két ártatlan ökröt. De a vidék is kikapta a maga részét ebből a viharból, kiváltképp pedig a nyugoti tájak, hol emitt-amott még jégrévés is volt, a mi már aztán csakugyan szomorú dolog.

Uralkodók Kőszegen. Ő felsége, végleges rendelkezések szerint, szeptember 16-án délután érkezik Kőszegre. Másnap, vasárnap délelőtt Kőszegen nagy fogadtatás lesz, a mely alkalommal ő felsége előtt a *Vasmegevel határos megyék küldöttségei* is meg fognak jelenni. Ugyanezen napon délután 4 órakor érkezik különvonaton a *szász király* és 40 perccel később szintén különvonaton *Vilmos német császár* Kőszegre. Ő felsége a király s a német császár a katonai alreáliskola külön e célra berendezett épületében fognak lakni; velük együtt fog lakni *Lipót* bajor herceg is. A szász király, a szász trónörökös, a német császárral érkezé német és angol hercegek, *József* és *Ferencz Saluator* főhercegek magánházakban, *Albrecht*, *Frigyes* és *Jenő* főhercegek, valamint a hadgyakorlatok egész főintézősége a szintén kőszegi berendezett honvédkaszárnnyában fognak lakni. A szeptember hó 18-án kezdődő hadgyakorlatok teljes négy napig fognak tartani.

A király útja. Ő felsége e hó 9-én utazott el Gastein fürdőből Zell am Seeba, hová este érkezett meg s ünnepélyesen fogadtatt. Este a havast és a közel fekvő magaslatokat fényesen kivilágították. A világlátás ő felsége a tavon egy csónakból szemlélte meg. A következő napon reggel 5 órakor *Paar* gróf főhadsegéd és *Thun* gróf helytartó kíséretében kirándulást tett a környékre és nagyon el volt ragadtatva a gyönyörű hegyek vidékétől.

A királyné utazása. Erzsébet királyné ősszel a Como-tó vidékére utazik. Néhány hétig fog itt maradni és vagy *Bellagio*-ban vagy a *Villa d'Este*-ben száll meg. Innen a királyasszony *Firenzén*, *Nápolyon* át *Korfu*-ba megy hosszabb tartózkodásra. *Stefánia* főhercegnő *Svédországban*. *Stefánia* főhercegnő északi útjában e hó 10-én érkezett *Stockholmba* *Norwégia*-ból, mielőtt *Malmö*-ból megtekintette a híres trollháttai vízeséseket s érdekes utat tett a «Göta-csatorná»-n. A természeti szépségek nagy gyönyört okoznak neki.

Stockholmba érkezésekor a főhercegnőt, a ki egy szerű, tengerészék utiruháján friss rózsabokrétát viselt, *hartensteini báró Pfusterschmidt* magyar-osztrák követ, a követéségi személyzet, *Frínckel* főkonzuls több fogadták. Ezután a «Grand Hotel»-be hajtatott, hol számára kilenc pompás szoba volt berendezve. Aznap udvari ebéd volt a svéd királyi párnál a *drothingholmi királyi kastélyban*, *Stockholm* mellett, miután a király előbb meglátogatta a főhercegnőt a «Grand Hotel»-ben. Ezután a «Sköldmö» koronagőzöslőn kirándulást tettek a tőrtőlmenyi nevezetességű *Gripsholmba* a pompás *Mölar-tavon*. Jun. 21-én reggel 6 óra tájban érkezett meg a «Polhem» gőzös gazdag zászlódszében *Visby*-be, *Gotland* sziget fővárosába. A főhercegnő kíséretével egyenesen a vendéglőbe hajtatott. A nap folyamán minden nevezetességet megtekintett a főhercegnő 23-án és 24-én *Stockholm* nevezetességeit nézte meg, másnap külön vonaton utazott *Upszála*-ba.

József Ágost főherceg esküvője a legújabb megállapodások szerint nem a jövő év május havában, hanem már ez év november havában fog megtartani.

Az új *Duna-hidak* építése. *Wekerle* Sándor miniszterelnök mint pénzügyminiszter és *Hieronym* belügyminiszter a napokban két fontos intézkedést tettek a Budapestnél építendő új *Duna-hidak* ügyében. *Wekerle* e hó 11-én három millió forintot utalványozott a fővárosi közmunkák tanácsának, hogy

azoknak a házaknak és telkeknek kisajátításához, a melyek a *Kerepesi-út* folytatásáknak az *Eskü-téri* új *Duna-híd*ig vezető úton elvonalába esnek, nyomban hozzáfoghassanak. *Hieronym* belügyminiszter pedig a följeljesítés után azonnal jóváhagyta a fő- és székváros közgyűlésének azt a határozatát, hogy az új hidak építéséhez két millióval járul hozzá.

Vasary *Kolos* hercegegrímás, mint minden évben, az idén is *Balaton-füreden* töltötte a nyár egy részét, s ott marad egész a jövő hó 15-éig, a mikor hosszabb tartózkodásra a fővárosba költözik. A hercegegrímás titkára, *dr. Kohl* *Medárd*, ismét állandóan mellette van s az ő egészsége is annyira helyreállt már, hogy hosszabb sétákat is tehet. A hercegegrímás valóságilag még e hóban látogatást tesz *Kalocsán* *Csáska* *György* érseknél.

Magyar ajándék *Teck* hercegegrímás. *Gyarmathy* *Zsigáné*, a kiváló magyar írónő, a kalotaszegi varrottas buzgó terjesztője, hat rendbeli szép asztal théateritöt küldött *Londonba* *Duka* *Tivadar* dr. hazánkfának, s azal a megbízással, hogy ajánlja fel a szőttet *Teck* *Viktória* hercegegrímásnak, egy magyar asszony messze földről érkezett nászajándéka gyarmánál. *Duka* *Tivadar* személyesen adta át *Gyarmathyné* ajándékát a bájos hercegegrímásnak s igen nagy örömet szerzett a hercegegrímásnak, ki köszönetét levélben is ki fogja fejezni a gyöngéd figyelemért. — A *Richmond*-ba került varrottas valóságos mesterműve ennek a kalotaszegi különlegességnek, mely szépsége és bámulatosan ügyes kivitele folytán bármely magasarany szalonnak csak díszére válik. *Gyarmathyné* érdeme lesz, ha ez a szép és értékes magyar női kézimunka az angol hölgyeket is hívei közé fogja a legközelebbi jövőben számítani.

József főherceg aranyelele. *József* főherceg, a ki megvette a *Cirkvenica* mellett levő ősi *Frangepán-várat*, az ősi vár helyébe kastélyt épített, melyben azok a katonatisztek, a kiknek tengeri fürdőt kell használniok, lakást és ellátást fognak kapni. A régi vár lebontása közben nagyobb mennyiségű régi arany- és ezüstpenzt találtak. A régi pénzeket, melyek a tizenhetedik századból valók, *Alcsúthra* küldték a főhercegeknek.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: *KISFALUDY* *Mos*, 1848-as honvédhusár ezredes, ki egyszermind dandárparancsnok is volt, *Símege*-n. Temetése nagy és mély részvét mellett ment végbe. Az elhunyt családját nagy szegénységben hagyta hátra. *VASSY* *Zsigmond*, a kolozsvári városi tüzoltók felügyelője, az önk. tüzoltó-egylet szertárnoka és 1848/49-ki harcos, életének 61-dik évében. — *GÁBRY* *ANTAL*, életének 64-ik évében, *Simándon*. — *MAHLER* *ANTAL*, *Arad* városának köztisztviselőiben állott polgára, 70 éves korában. — *PINTÉR* *ANTAL*, *Metternich* herceg kezelőtisztje, földbírtokos, megyebizottsági tag, *Súly-Sápon*. — *FEUER* *JAKAB*, kecskeméti nagykereskedő, 43 éves korában, *Kecskeméten*. — *HUMBORG* *VILMOS*, a magyar királyi államvasutak segédtitkára, 50 éves korában, *Budapestben*. — *STRECKER* *LAJOS*, az ungmegyei *Csap* község jegyzője. — *AGORA* *MIKLÓS*, nyugállományú m. kir. honvédszázados, élete 47. évében, *Lugoson*. — *Alsólendvai* *LENDVAY* *Károly* nagybirtokos, *Szolnok-Doboka* megye bizottságának tagja, élete 73-ik évében, *Noszolyban*. — *Dr. NÁNÁSY* *ERNŐ*, *Heves* vármegye törvényhatóság bizottsági tagja, élete 40-ik évében, *Ivánfalvasz-tán*. — *FISCHER* *FÜLÖP*, könyvkereskedő és könyvnyomdatulajdonos, a «Zala» című lap alapítója és tulajdonosa, életének 62-dik évében, *Nagy-Kanisán*. — *ERDELYI* *NAZSI*, az ismert nevű szegedi cigányprímás, f. hó 4-én a fővárosban öngyilkos lett. Holttestét *Szegedre* szállították, s nagy részvét mellett temették el.

BÁRÓ *KEMÉNY* *ISTVÁNNE*, szül. *Mara* *Ágnes*, 80 éves korában. Halála nagy kiterjedésű és előkelő családót borított gyászba. Mint *Kolozsvárról* írják, nem volt ott jótékonyági egylet, melynek az elhunyt életében tagja ne lett volna. A szegények és árvaik mindig mint bőkezű úrnőt ismerték. Végrendeletében is tetemes összeget hagyott jótékony célokra. — *REVICZKY* *KAROLNE*, szül. *Gyapay* *Anna*, 76 éves korában, *Lábatlanban*. Az elhunytban *Reviczky* *Károly* országgyűlési képviselő édesanyját gyászolja. — *DIENÁR* *KAROLNE*, sz. *Borosnemdéki* *Kövér* *Ida*, *Dienár* *Károly*, székelyudvarhelyi kir. ügyész neje, 47 éves korában, *Székely-Udvarhelyen*. — *ERBERT* *ILKA*, *Erreth* *Kálmán* pécsi gyáros leánya, 16 éves korában. — *sz. KOLLÁR* *TAMÁSNE*, sz. *Szlavitek* *Anna*, életének 74-ik évében, *Aradon*.

Szerkesztői mondanivalók.

A méhekhez. Köszöni fogjuk. A «Három fogért három falu» című költeményről elmondtuk véleményünket. *Arany* *Jánossal* versenye kelmi ugyanazon tárgy kidolgozásában még jobb verssel is bajos volna.

A magyar dal. Szétdítt. A szerzet. Mükedvelővally mind a három, ki valódi költői tehetség hiányában, irodalmilag megállhatót aligha fog valaha írni.

Kis menyasszonyomnak. Elég csinosak arra, hogy annak, a kinek szólnak, kedves emlékké maradjanak, de a nyilvánosság előtt nem igen állhatnának meg.

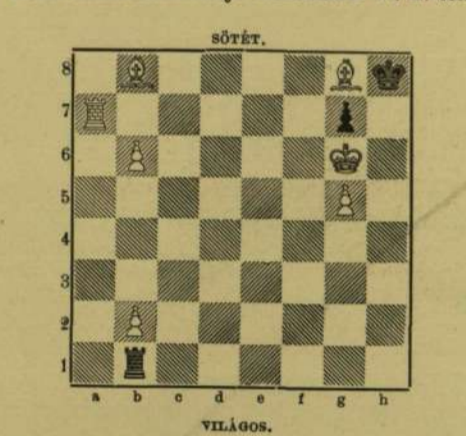
A vén cseresi ház. Mint kezdő kísérlete figyelmet érdemel, de irodalmi színvonalon még nem áll. A képet életteljesebben kellett volna megfesteni, sok benne a leltározó leírás, s a mit mondani akar, azt sem tudja elég erővel leírni.

A tündérek — *Leconte de Lisle*. — A közlendők közé lehet sorozni. A refrain mégis jobb úgy, a hogy jelenleg van, bár a majoránna helyett majoránt használni kissé merész dolog.

Nem közelhetők: *Hozzá*. *Barátom* nővére. Az életnek idejében.

SAKKJÁTÉK.

1783. számú feladvány. Shinkmann W. A.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1774. számú feladvány megfejtése

Weinheimer R.-tól.

Megfejtés.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
- 1. Vb5-a6 --- F4-E3 (a) 1. --- --- Kd4-e3 (b)
- 2. Va6-f6 --- Fg5-f6: 2. Va6-f1 --- Ke3-d4
- 3. He8-d6 --- t. sz. 3. Vf1-a1 + stb.
- 4. Megfelelő mat.

Világos. b. Sötét.

- 1. --- --- Kd4-e5
- 2. Bg2-g5 + stb.

Helyesen fejtették meg: *Budapestben*: K. J. és F. H. — *Andorfi* S. — *Kovács* J. — *Üng.-Tarnóczon*: *Németh* *Péter*. — *Kecskeméten*: *Balogh* *Dienes*. — *A pesti sakk-kör*.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 27-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Nincs nyugalom e világban*.

Heti naptár, július hó.

Nap	Katolikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
16 V. A 8 Legsz. Megv. A 7 Ruth	4 67 Kr. Andr.	3	
17 H. Elek hv. Elek	5 Márta Gzv.	4	
18 K. Kamill hv. Frigyes	6 N. Szinesz	5	
19 S. Paulai Vincze Rufina	7 Mal. Tamás	6	
20 C. Margit Illés	8 Prokóp vt.	7	
21 P. Dániel pr. Dániel	9 Pankrácz pk.	8	
22 S. Mária Magd. Magdolna	10 Leoncz vt., t.	9 S. Deb.	

Holdváltás. ☾ Első negyed 20-án 6 óra 3 pk. d. u.

Felelős szerkesztő: *Nagy* *Miklós*. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem, mintázott Foulárdokat (mintegy 450 különböző fajban), méterenként 85 krtól 3 frt 65 krig — valamint fekete, fehér és színes selyemszöveteket 45 krtól 11 frt 65 krajczárig — sima, kokkás, csikos, virágos, damaszolt minőségben (mintegy 240 féle dispositió és 2000 különböző szín és árnyalatban) szállít postabér és vámmentesen *Henneberg* G. (os. kir. udvari szállító) selyemgyára *Zürichben*. Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba cím. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

Valódi szellőztetés,

nyáron hűvebb levegő, kivált a hálószobában; télen jobb melegítés. **Önműködő szellőztető**, 2-12 rugós (lappal) minden fűtőtesthez alkalmazható; hűtő lég-sűrítő sűrűsége csak előlől borúsítja a fűtőt és rozser levegőt; nappali hálószobák, könyvtárak, díszszobák, pincék és irodákban nélkülözhetetlen. 8-12 márká. 4x6 méteres 1-6 rugós szellőztető 12 márká, eddiges. **Hozzávesztégre**, szintén 6 márká kezdve, kérünk térvázlatot. — *Tervezet* *ing. Nepp* J., 20 év óta szakmérnök, *Leipzig* - *Plagwitz*.

Faj-ekek!!

Világhírű régi nevezetes telep. Alapított 1864-ben. **50 nemes faj.**

Seyfarth Arthur, első német fajh-tenyésztő intézete

Köstritzben (Németország). Számos európai udvarnak szállítja, a legmagasabb kitüntetésekkel jutalmazva; szállít teljes specialitásokat modern rendezésben, luxus-, szalon-, vadász- és sportkutyákból. — Nagy gyűjtemény *bernháti* *nevfoundlandi* *maszif*, *német* *dogge*, *bul-dogg*, *terriers*, *collies*, *vér-ekek*, *fürjészek*, *vadász*, *brackler* és *borz*-*ekek*ből, *uszkárok*, *malta*, *szatler*, *majomfejű* és *mopszkutyák*ból, *orekek* stb. *efélékből*. Jótállás mellett csupán 1-r. minde. Jelen nagy választék. Előző rendi ajánlatok minden országból. Sok száz közönség irat hercegi és gróf házaiból, legmagasabb tekintélyekkel és királyoktól. *Gasparon* 11-*ástrált* album 50 illútr.; katalógus díj nélkül. Eredeti fényképek kitüntetett kupa-fajokból, 1 cab. és 25 miniat. 3 márká. *Érdemes* 11-*ástrált* munka: «Der Hund und seine Rassen, Zucht, Pflege und Dressur» (Az eb és annak faj, nevelése, ápolása és idomítása) 5 márká. **Kivétel minden világszerte!**

Gondviselészerű jótéteménynek bizonyult vidéki tanulók számára a miskolczi internatus,

melyben a lelkiismeretes gondozás és a tapintatos feyelemmel párosult szakszerű vezetés lehetővé tette azt, hogy tíz tanítványa, negyvenegy elégtelen osztályzatát javította ki s többen kitüntetésben is részesültek. A főgymnasium nagydíemű tanári kara melegen ajánlja az intézetet a szülők figyelmébe. Nagy előnye, hogy csak tizenkét tanítvány vétetik fel, fekvése igen kedvező és egészséges. **Gyenge osztályzatú tanulóknak különösen ajánlatos.**

30 év óta udv. istállókban, valamint katonai és polgári nagyobb istállókban is, használatban; nagyobb erőfeszítéssel és után erősítésül; továbbá fozomádások, rándások, az inak merevsége s más ily alkalmaknál; képesíti a lovat kiváló teljesítményekre idomításnál.

Kwizda-féle Restitutionsfluid

Tessék a főnnebbi védjegyre ügyelni, s a vételnél határozottan kifejezni: **Kwizda-féle Restitutionsfluid.**

Kinek van szeplője?

vagy bármilyen folt, vagy pattanás az arcon? Az teljes bizottsággal fordulhat annak eltüntetése végett a **világhírű Seraül arckenőcsőhöz**, mely nemesak eltávolít mindenféle bőrtisztatlanságot, hanem az **arcsbört** vakító **fehére**, **tiszta** és **űdévé teszi**. — 1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — Szappan hozzá 1 drb 30 kr. Ugyanott kapható: **Vassan chinabor**, **gyengeség ellen**. **Pepsinbor**, rozsg emésztés esetén. 1 üveg ára: 1 frt 20. 5 üveg franko küldve 6 frt. o. é. 4714

Rozsnyay Mátvás gyógyszerész, *Aradon*.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1893

Közreműködői Érem JELLES TÁJÉKÉPÉLVÉTELÉNT

JURY 1893

Klász György

Fényképészeti műintézet

BUDAPEST

N. havani utca 18. sz. 1² emeleten

Elvállal mindenemű fénykép felvételeket, töltésüzemléseket gépek nélkül, pap-mé- és tartályok nélkül, s a t.

PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA, FÉNYNYOMAT, AUTOGRAFIA, FÉNYMÁSOLAT.

Közreműködői Érem Jó Photoflithographikert BUDAPEST 1893

SZŐRVEZTŐ POR (Poudre dépilatoire)

BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szőrvezető szer, méregmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, minélfogva hölgyeknek kiválóan ajánlatos. Hatása röztöni és tökéletes. **Egyetlen szőrvezető szer, mely orvossal ajánlatos, a melynek Oroszországba vitelét a szent-petervári orvosi hatóság megengedte a mely a antwerpeni világgkiállításán az ottani Musée commercial de l'Institut supérieur de Commerce által elfogadva és kitüntetésre lett.** Egy üvege 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.

Raktár: *Budapestben*, *TORÓK* J. gyógyszerésztárában, *Király-utca* 12. szám.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban is kapható:

Gazdasági melléki paragrafok és a gazdasági háziipar népszerű ismertetése.

Gyakorlati útmutatással. Különös tekintettel a falusi nép viszonyaira.

Irta: Gyürky Antal.

Koszosozott pályamű.

II-ik meg bővített kiadás

Ára füzve 60 kr.

A szülő mint kincsébánya.

TANULMANY,

miként lehet a szülőt, a tudomány elveinek megfelelő művelés s mel-lékterményeinek teljes kihasználása által valóságos kincsébányává tenni, és bortermelesül jövő-jéről szemben a féllokszerával.

Irta Gyürky Antal.

Ára füzve 50 krajczar.

A gyümölcs értékesítése.

Gyakorlati útmutatás

miként kell az érett gyümölcsöt banni, a gyümölcsöt aszalni, gyümölcsbort csinálni és a gyümölcsöt sok-féle módon értékesíteni.

A legjobb aszaló és több gép rajzával.

Irta Gyürky Antal.

Ára füzve 50 kr.

Remek női kézimunkák

BORS ISTVÁN Bécs, I. Tuchlauben 5. Magyar levelezés.

Több év óta

első banknál állásban lévő hivatalnok, szakképzett, lelkiismeretes és discret, kitűnően informálva, fel-ajánlja szolgálatait, tőzsdéi megbízásokat illetőleg. Jutalékra nem reflektál, csak a tiszta nyereség 10%-jára. Ez iránti közlések «Discretio 1000» főpostá restante intézendők.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban is kapható:

MAGYAR-HORVÁT ÉS **HORVÁT-MAGYAR SZÓTÁR.**

Közhasználatra összeállította **SPICER MÓR.**

I. RÉSZ: **MAGYAR-HORVÁT.**
II. RÉSZ: **HORVÁT-MAGYAR.**

Egyes rész ára 2 frt.

A két rész egy félbörkötésben 5 frt.

MATTONI-FÉLE

GISSHÜBLER

Különleges édesgyömb

SAVANYU-KÚT

Legjobb és Leghírneveőbb **Pipere** **Hölgypor**

La VELOUTINE

Különleges Rizpor

BISMUTTAL VEGETIVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,

PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Minden hölgy kívánja, hogy a derék chikkel és ránc nélkül tapadjon!!!

Csak a Prym-féle szabadék. reform-kapcsokkal lehet ezt elérni!

Messze kiható találmány a divat terén.

Derék az eddigi kapcsokkal, csupán 4 hetit használat után. Derék Prym-féle reform-kapcsokkal, több mint 6 hónapi használat után.

Tapad még mindig, ráncos és hezag nélkül, mintha új lenne.

A főnnebbi ábrákon, a jobb szemléltetés kedvéért a kapcsok a szöveten vannak alkalmazva, a valóságban a mint ismertek, a kapcsok a szövét alant vannak.

Prym-féle szabadék. reform-kapcsok

nem hajladosnak s nem engednek, nem nyílnak ki maguktól. Minden mérés nélkül pontosan egymással szemben állnak, tehát egyenlőtlen fölvarrás és ferde derékállás ki van zárva.

Kézi, mosható és dobogó-zuhánknál épen nélkülözhetetlenek. Mosás és vasalás nem teszi nekik. A derék mag egyszer annyit ideig tart, s még munka és erős mozgás alkalmával is megtartja jó állását.

Tartósságra olcsóbb, minden más záró-készülékénél, miután a derék elhasznalása után mindig újolag felhasználható s az újra alkalmazható.

Minden takarékos asszony tehát vegyen olyan 20 krajczárért a varrja valami régi derékra. Bismutlos lesz az a szép állás és odatapadás, melyt ezáltal a derék újra nyerni fog. Bázis könnyű, minden lapocskahoz mellékelni varrási utasítás szerint.

Kapható minden jobb szabókéllék- és rövidára-üzletben.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Fényképezési készülékeket
mükövelők számára, legajabb uti távcsöveket kitűnő szemüvegeket és orrcsipeszket, megvizsgált maximál-láshőmérőket, Aneroid (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI és Társa Budapest.

Toronyórákat
legelőbban, legújabbban és legjobban készíti:
Mayer Károly L.
órágyára,
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzéket bérmentve.

KERTÉSZ TÓDOR
bel- és külföldi műiparáruk raktára.
BUDAPEST
Dorottya-utca 1. sz.
Kiválóan új nagy képes árjegyzéket bérmentve küld.

Az 1890: XIV. törvényozikk alapján létesített
MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V., nádor-utca 4. sz.
Teljesen befizetett részvénytőke 5,000,000 frt.

V-VI. ker. főokostály Podmaniczky u. 2. (Váci-körút sarkán.)
VI-VII. k. főokostály Teréz-körút 2. (Király-utca sarkán.)

TESTORY ÉS FIA
Váci-utca 24. BUDAPEST, Váci-utca 24. a nagy Kristóf átellenében.
Alapított 1805-ben.
Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmű- és bőráruk főraktára.

Hoffmann és Schlosser
butorkereskedők, kárpitosok és díszítőek
BUDAPESTEN,
IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet, (a Neruda-féle üzlet melletti palota).
Képes árjegyzékeket ingyen és bérmentve.

Legelőbb ezüst!
A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve fölfebb. Ugyiszint aranyemlékek, drágakövek és órák, a legelőbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.
HEUFFEL,
Koronaherceg-utca 7, az udvarban balra.

Fényképezési készülékek és kellekek legnagyoobb és leggazdagabb raktára. Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váci-utca 12.
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62. sz.
Alapított 1836-ban.
Többször kitértve. — Telefon.

LATZKOVITS A.
(Budapest, váci-utca 22)
speciális készítője jó szabású férfi-ingeknek dús választék francia és angol férfi-dívat- és finom szövött áru cikkekben.

KÖZPONTI VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV. TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utca 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindenemű érték-papírokat és pénznemeket.

BERÉNYI HENRIK
női ruha készítői terme.
Budapest,
Kristóf-tér 6. sz.,
ezelőtt József-tér 14.
Nádor-utca sarkán.

Az Atlasz-család.
Regény.
Írta: Csiky Gergely.
Ára füz: 2 frt.

Árverési hirdetés.

A m. kir. államépületi felügyelőség közhírré teszi, hogy a m. kir. államkincstár tulajdonát képező, a főváros pesti részén, az V. ker., Gorove-, Alkotmány-, Honvéd- és Kálmán-utczák által határolt 1009. számú tjkben 1018/a. h. r. sz. alatt fekvő 896-70 □ öl kiterjedésű telek 150,000 frt kikiáltási becsár mellett f. évi augusztus hó 12-ik napján d. e. 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok mellett árverés útján el fog adatni, megjegyezvén, hogy a zárt írásbeli ajánlatok tárgyalása előtt nyilvános szóbeli árverés is fog tartatni.

A feltételek a m. k. államépületi felügyelőség hivatalos helyiségében (I. ker. vár, Perényi utca 2. sz.) d. e. 10—12 óra között megtekinthetők, s ugyanott lesznek benyújtandók a fent kitűzött nap délelőtti 10 óráig a magyar nyelven szerkesztett és 50 kras bélyeggel ellátott ajánlatok is.
Budapest 1893 június 12-én.

Magyar villamossági részvénytársulat

A folyó évi június 5-én Budapesten megalakult
A nagyérdemű közönség tudomására hozza azt, hogy működését megkezdette.
A magyar villamossági részvénytársulat a „Ganz és Társa” vasöntő- és gépgyár részvénytársasággal kötött egyezmény alapján a „Ganz és Társa” cég- és Budapest fő- és székvaros között a villamos világítás ügyében kötött szerződést átvette, s így Budapest fő- és székvarosban az említett szerződés értelmében a villamos világítást és erőátvitelt a magyar villamossági részvénytársulat fogja szolgálatni.
E célra központi villamos telepe Budapesten, a külső váci-úton épül és építése annyira előre haladt, hogy a magyar villamossági részvénytársulat központi villamos telepe már a folyó év őszén üzembe vehető.
Ez okból a magyar villamossági részvénytársulat már most elvállalja a lakásoknak, üzleteknek, telepeknek és más helyiségeknek villamos világítására vagy ipari erő-szolgáltatására való belső berendezését, valamint elvállalja az általa épült, mint az esetleg más vállalkozók által netán már eszközölt villamos berendezéseknek a fő- és székvaros balpartján épüget mint jobbpartján fektetendő kábelhálózatához leendő csatlását és a villamos áramnak annak idejében leendő rendes szolgáltatását.
A magyar villamossági részvénytársulat ügykörébe felvette továbbá azt, hogy Budapesten kívül, villanyvilágításra és központi villamotelepek felállítására más városokban és községekben is engedélyeket szerez és ott, a mennyiben a távvezetés szükséges, az általánosan kitűnőnek elismert Ganz-féle transzformator rendszert (Zipernowsky-Déry-Bláthy szabadalma) fogja alkalmazni. — Tervezetekkel és költségelőirányzatokkal, valamint netalán kívánt felvilágosításokkal szivesen szolgálnak.
Jelentkezések budapesti központi villamos telephelyhez való csatlakozás iránt elfogadotnak ideiglenes iródnakban
V., Thonet-udvar, II. em., II. lépcső,
nemkülönbön Ganz és Társa cég városi iródjában, (Gizella-tér, Haas-féle palota.)

VASÁRNAPI UJSÁG

30. SZÁM. 1893. BUDAPEST, JULIUS 23. 40. ÉVFOLYAM.

Kilőfőzetek feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félre 6.
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félre 4.
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 5.-, félre 2.50.
Külföldi előfizetőknek a postaiag meghatározott vitelidj is csatolandó.

JÓZSEF FŐHERCEG A CRKVENICEI TENGERI FÜRDŐBEN.

JÓZSEF főherceg az idej nyarat a magyar tengerparton tölti. Fiumei híres paradicsomában pihen ki fáradalmait, a melyekkel honvéd főparancsnoki szemléje jár, s a tenger friss levegője és boldog családi köre újra felüdíti őt, testben és lélekben egyaránt. A főherceg a magyar kikötővárosból gyakran tesz kirándulásokat a magyar tenger környékeire s legutóbb is a «Deli» gőzösn behajózta a Quarnero legzebb pontjait.

József főherceg családjával és nagy kísérettel meglátogatta ezuttal Crkvénice tengeri fürdőt is, a melynek sorsa iránt rendkívül érdeklődik, annyival is inkább, mert e fürdő-telepnek védnök-ségét magára vállalta. Ez a tengeri fürdőhely, melyről mind sürűbben irnak a lapok, valóban méltó a kitűntető figyelemre és érdeklődésre.

Crkvénice horvát földön, tehát a magyar korona területén fekvő mezőváros, háromezer lakossal, kicsiny kikötővel. A fiumei vasutállomástól hárjón másfél óra, kocsin három óra, s Plase állomástól kocsin másfél óra távolságra van.

A Quarnero mentén vonuló út, a természeti szépségek egész sorát tárja elénk. Maga a község rendkívül érdekes fekvésű, s már a festői táj kedvéért is érdemes fölkeresni.

A városka magas hegység tövében, közvetlenül a tenger mellett fekszik, mint egy oda rakott fecskefészek. A várost olajfa- és babér-tertek tarkítják. A part lankásan merül a tengerbe, melyből Crkvénicevel szemben a buja növényzetű Veglia szigete emelkedik ki.

A velencei Lidótól elkezdve, éjszak felé az adriai tengerpart mentén nincs egyetlen egy hely sem, Abbaziát sem véve ki, mely gazdag természeti szépségeinél fogva annyira alkalmas volna tengeri fürdőnek, mint Crkvénice, vagy mint újabb nevezni szeretik: Szent-Helena. A rendkívül csekély esésű part, a tengerfenék alkalmas volta, melyet eltérőleg a Quarnero sziklás és hirtelen eső partjától, fél

kilométernyire be a tengerbe, finom homok borít, úgy, hogy az ember azt hiszi, bársony szőnyegen jár, valamint az a körülmény, hogy ugyanilyen távolságra lehet a tengerben járni a nélkül, hogy nagyobb mélységre bukkanna az ember, lehetővé teszi még asszonyoknak és gyermekeknek is, hogy egész kirándulást tegyenek a tenger vizében. A fürdő a lehető legbiztosabb, mert a víz sekélyes volta lehetetlenné teszi a czápák és más tengeri állatok közeledését. Szóval a part kedvező alakulata bizvást össze-

hasonlítható bármelyik éjszaki fürdő part-alkulatóval.

Az éghajlat igen szelid, s a bórát felfogja a hátul emelkedő hegység. A havat ott nem ismerik, sem a ködöt. Levegője mindig tiszta, enyhe és száraz. A fürdő-évad április havától október végéig tart, s télen mint klimatikus gyógyhely használható. Enyhe, meleg tengeri levegője tüdőbajosoknak, elgyengült embereknek és főleg idegbajosoknak jótékony hatását. A legkellemesebb két hónap november és december. Szakferfiak állítása szerint éghajlata jobb, mint Abbaziáé s nem áll a Rivieráé mögött.

A tengerparton jelenleg ideiglenes fürdőtelep van, melyet már is nagy számmal látogatnak különösen a szerbek, a kik itt könnyű szerrel és olcsón jutnak pompás tengeri fürdőhöz. Az idej fürdővendégek száma közel öt-százra rüg.

Crkvénice felvirágzása azonban a közel jövőben várható. Magyar és horvát pénzes emberek épen most társaságot alapítottak, mely egy millió forintnyi részvénytőkével európai színvonalon álló fürdőtelepet fog létesíteni a kies helyen. A part mentén egész sor nyaralót és pavillont emeltek s közepén lesz a százhusz szobás vendégfogadó, az óriási gyógyteremmel. A tervek már készen vannak, s a jövő héten mutatják be Khuen-Héderváry Károly gróf horvát bannak és Baththyány Lajos gróf fiumei kormányzóknak, a kik melegen obajtják a terv megvalósulását.

De legbuzgóbb jóakarója a tervnek maga József főherceg, a kinek a bájos fekvésű hely annyira megtetszett, hogy ott nagyobb területet vásárolt s megvette a Crkvénice egyik nevezetességét képező Frangepán-kolostort, mely ott emelkedik a fürdőhely közelében, közvetlenül a tengerparton. Az ódon épület falait a tenger mossa. A kolostorral összefügg az építészeti tekintetben érdekes templom.

József főherceg rendeletéből már hozzáfogtak e nevezetes történelmi műemlék restaurálásához. A kolostorból, hol a munkálatok közben rend-

Petrak A. amateur-fényképe után.
MÁRIA DOROTTYA FŐHERCEZEGNŐ MINT KORMÁNYOS A «DELI» GŐZÖS FEDÉLZETÉN.

WEINWURM ANTAL
tenykepész első magyarországi chemigraphal műintézete
Budapest, IV., Károly-utca 3.
lésejt mindenemű czinkedezésű díczet autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitografiái fíton a legújabb nyasabban sok-sorosítottatnak.
Külön berendezés házankivül való fényképfelvételekre.

Vas ágyak
matrácvezal frt 10
gyermek-ágyak 9
sodronymatrácok 10
mosdó-asztalok 4
gyermekkoscsk 12
kerti padok 7
kerti székek 3
kerti asztalok 8
kerti sátorok 60
szállár minőség, szállítotnak
Wolf Soma
vasbutor-gyári raktára
Budapest,
Dorottya-utca 2/v.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyv-árusnál kapható:

Kisfaludi
Kisfaludy Károly
minden munkái.

Hetedik bővített kiadás.
A költő aczélmetszeti arczképével.
Sajtó alá rendezte
Bánóczy József.
— Hat kötet. —
Ára füzve 8 frt.

Vászonba kötve 12 frt
Kisfaludi
Kisfaludy Sándor
minden munkái.

Negyedik kiadás. Nyolcz kötet.
Kiadja
Angyal Dávid.
A költő aczélmetszeti arczképével.
Ára füzve 12 frt.
Vászonba kötve 15 frt.

Házánk legkedveltebb savanyvíze.
Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend
a mohai
ÁGNES
forrás.
Legjobb asztali és üdítőital. Kitűnő gyógyhatást tesz az emésztési zavaraknál.
A Kolera-megbetegedés ellen préservatív gyogyszernek bizonyult.
Főm kiválóan megbízható.
Édeskuty L.
Ugyanis minden gyógyszerárban, főszekerkereskedésben és vendéglőben.